

26318 *LLEI 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.* («BOE» 285, de 27-11-1992, i «BOE» 311, de 28-12-1992.)

JUAN CARLOS I

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegeu i entengueu aquesta Llei orgànica,

Sapigueu: Que les Corts Generals han aprovat la Llei orgànica següent i jo la sanciono.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

1

La Constitució recull, en el títol IV, els principis que inspiren l'actuació administrativa i garanteixen la submissió plena de la seva activitat a la llei i al dret. També configura el Govern de la Nació com un òrgan eminentment polític que dirigeix l'Administració i exerceix la potestat reglamentària.

En l'ordenament que va tenir l'origen en el règim autocràtic precedent es reduïa el Govern a l'òrgan superior en el qual culmina l'Administració de l'Estat i, en conseqüència, se'l concebia com un mer apèndix o prolongació d'aquesta, amb la qual compartia, en bona mesura, la naturalesa administrativa. L'article 97 de la Constitució arraona definitivament aquesta concepció i recupera per al Govern l'àmbit polític de la funció de governar, inspirada en el principi de legitimitat democràtica. Així, es perfilen amb nitidesa els trets propis que defineixen el Govern i l'Administració com a institucions públiques constitucionalment diferenciades i els que estableixen la subordinació de l'Administració a l'acció política de direcció del Govern.

Ara és necessari que el marc que regula el règim jurídic de les administracions públiques sigui objecte d'una adaptació normativa expressa que el configuri de manera harmònica i concordant amb els principis constitucionals.

La Constitució garanteix la submissió de les administracions públiques al principi de legalitat, tant respecte a les normes que regeixen la seva mateixa organització, com el règim jurídic, el procediment administratiu i el sistema de responsabilitat.

D'altra banda, l'Administració local, que té el règim jurídic establert com a bàsic en el mateix article 149.1.18a de la Constitució, té una regulació específica en la seva actual Llei de bases que no ofereix cap dificultat d'adaptació als objectius d'aquesta Llei i que no exigeix modificacions específiques.

2

L'article 149.1.18a de la Constitució distingeix entre les bases del règim jurídic de les administracions públiques, que han de garantir a l'administrat un tractament comú davant seu; el procediment administratiu comú, sense perjudici de les especialitats derivades de l'organització pròpia de les comunitats autònomes, i el sistema de responsabilitat de totes les administracions públiques.

La delimitació del règim jurídic de les administracions públiques s'engloba en l'esquema «bases més desplegament» que permet a les comunitats autònomes dictar les seves pròpies normes sempre que s'ajustin a les bases estatals. Tanmateix, respecte al procediment administratiu comú i al sistema de responsabilitat de les administracions públiques, encara que la seva formulació jurídica sigui la manifestació expressa i la traducció pràctica per

als ciutadans de l'aplicació regular del mateix règim jurídic, la Constitució les considera una competència normativa plena i exclusiva de l'Estat.

La Llei recull aquesta concepció constitucional de distribució de competències i regula el procediment administratiu comú, d'aplicació general a totes les administracions públiques, i fixa les garanties mínimes dels ciutadans respecte a l'activitat administrativa. Aquesta regulació no esgota les competències estatals o autonòmiques d'establir procediments específics «ratione materiae» que han de respectar, en tot cas, aquestes garanties. La Constitució estableix la competència de les comunitats autònomes per establir les especialitats derivades de la seva organització pròpia, però, a més, com ha assenyalat la jurisprudència constitucional, no es pot dissociar la norma substantiva de la norma de procediment, per la qual cosa també ha de ser possible que les comunitats autònomes dictin les normes de procediment necessàries per aplicar el seu dret substantiu, ja que el reservat a l'Estat no és tot procediment sinó només aquell que hagi de ser comú i hagi estat establert com a tal. La regulació dels procediments propis de les comunitats autònomes ha de respectar sempre les regles del procediment que, com que és competència exclusiva de l'Estat, integra el concepte de procediment administratiu comú.

A aquest avançat concepte respon la Llei que és aplicable a totes les administracions públiques i rigorosament respectuosa amb la distribució constitucional de competències.

3

Amb independència de la Llei de 19 d'octubre de 1889, que, en el seu intent d'uniformar el procediment, va constituir un pas significatiu en l'evolució del dret públic espanyol -encara que es plasmés en un garbuix de reglaments departamentals-, la primera i única regulació del règim jurídic i del procediment administratiu de l'Administració pública, en el nostre ordenament, és la que contenen els articles 22 i següents de la Llei de règim jurídic de l'Administració de l'Estat, de 26 de juliol de 1957, i la Llei de procediment administratiu, de 17 de juliol de 1958, que constitueixen, certament, una aportació rellevant en la configuració del nostre dret administratiu, en particular aquesta última.

El marc jurídic que dissenyen aquestes normes té com a objecte explícit, sobretot, unificar normes preexistents, «...reunir en un text únic aplicable a tots els departaments ministerials...», per garantir una actuació comuna, gairebé didàctica, en el funcionament intern de l'Administració, en el qual la garantia dels particulars es considera des de la unificació del procediment i des del concepte de l'autorització prèvia per al reconeixement d'un dret o la satisfacció d'un interès legítim.

La Constitució de 1978 defineix un nou concepte d'Administració, sotmesa a la Llei i al dret, d'acord amb l'expressió democràtica de la voluntat popular. La Constitució consagra el caràcter instrumental de l'Administració, posada al servei dels interessos dels ciutadans i la responsabilitat política del Govern corresponent, per tal com és el responsable de dirigir-la.

El règim jurídic de les administracions públiques s'ha d'establir des d'aquest concepte i ha de transcendir les regles de funcionament intern, per integrar-se a la societat a la qual serveix com l'instrument que promou les condicions perquè els drets constitucionals de l'individu i els grups que integren la societat siguin reals i efectius.

Però, a més, el règim jurídic no és neutral en una dinàmica de modernització de l'Estat. El procediment administratiu és un instrument adequat per dinamitzar-ne l'avanç i, per tant, les regles essencials del procediment són una peça fonamental en el procés de modernització de la nostra societat i de la seva Administració.

Des d'aquesta òptica, el canvi que duu a terme la Llei és profund i es percep al llarg de tot l'articulat, en el qual s'han respectat, fins i tot literalment, els preceptes més consolidats en la tècnica de la gestió administrativa. La recepció que la Llei fa de l'anterior ordenament constitueix en si mateixa un reconeixement de la importància que aquell va tenir en el seu moment i que avui, en bona part, conserva.

Però, juntament amb això, resulta innegable la necessitat d'introduir reformes profundes en aquesta matèria, que tinguin en compte tant la multiplicitat d'administracions públiques a les quals la Llei s'adreça com la necessitat d'ampliar i reforçar les garanties dels ciutadans per a la resolució justa i ràpida dels assumptes.

4

La múltiple i complexa realitat que suposa la coexistència de l'Administració de l'Estat, les administracions de les comunitats autònomes i les de les entitats locals, que projecten la seva activitat sobre un mateix espai subjectiu i geogràfic, fa necessari afavorir un acostament eficaç dels serveis administratius als ciutadans.

Aquest objectiu requereix, al seu torn, una relació fluida entre les administracions públiques i un marc jurídic d'actuació comuna a totes aquestes que permeti als particulars adreçar-se a qualsevol instància administrativa amb la certesa que totes actuen amb criteris homogenis.

L'eficàcia en el resultat de l'actuació d'aquesta realitat plural i complexa que són les administracions públiques fa que la cooperació entre aquestes resulti un principi actiu, no només desitjable, sinó indispensable en el seu funcionament. La cooperació és un deure general, l'essència del model d'organització territorial de l'Estat autonòmic, que es configura com un deure recíproc de suport i mútua lleialtat que no és necessari que es justifiqui en preceptes concrets perquè no es pot imposar, sinó que s'ha d'acordar, conformar o concertar, i aquest és el principi que, com a tal, ha de presidir l'exercici de competències compartides o de les que s'exerceixen sobre un mateix espai físic. Aquesta necessària cooperació institucional entre administracions públiques ha de permetre, en el marc de la modernització de les seves estructures, la simplificació de totes aquestes i, quan sigui possible, també la reducció de l'organització territorial de l'Administració General de l'Estat, a les comunitats autònomes que, per raó del seu nivell competencial propi, hagin assumit la gestió de les matèries en què s'exerceixin les funcions d'aquells òrgans territorials.

5

Els nous corrents de la ciència de l'organització aporten un enfocament addicional com a mecanisme per garantir la qualitat i transparència de l'actuació administrativa, que configuren diferències substancials entre els escenaris de 1958 i 1992. La Llei de procediment administratiu de 1958 va pretendre modernitzar les arcaïques maneres de l'Administració espanyola i va propugnar una racionalització dels treballs burocràtics i l'ús de «màquines adequades, amb vista a implantar una mecanització i un automatisme progressius en les oficines públiques, sempre que el volum de treball faci econòmic l'ús d'aquests procediments». Aquest plantejament tan limitat ha dificultat el fet que la informatització, suport i teixit nerviós de les relacions socials i econòmiques de la nostra època, hagi tingut fins ara una incidència rellevant en el procediment administratiu, per falta de reconeixement formal de la validesa de documents i comunicacions emesos per aquesta via. L'extraordinari avanç experimentat en les nostres administracions públiques en la tecnificació dels seus mitjans operatius, a través d'un parc informàtic i telemàtic cada vegada més gran, s'ha limitat al

funcionament intern, sense correspondència rellevant amb la producció jurídica de la seva activitat relacionada amb els ciutadans. Les tècniques burocràtiques formalistes, suposadament garantistes, han caducat, tot i que a alguns els semblin inamovibles, i la Llei s'obre decididament a la tecnificació i modernització de l'actuació administrativa en el seu vessant de producció jurídica i a l'adaptació permanent al ritme de les innovacions tecnològiques.

6

El títol I aborda les relacions entre les administracions públiques de caràcter directe en uns casos i, en d'altres, formalitzades a través dels òrgans superiors de Govern, a partir de les premisses de la lleialtat constitucional i la col·laboració que les han de presidir, consubstancials al model d'organització territorial de l'Estat implantat per la Constitució.

Això és condició inexcusable per articular l'exercici ordenat de l'activitat administrativa des del moment en què coexisteixen una diversitat d'administracions que projecten la seva activitat sobre el mateix àmbit territorial, personal i, de vegades, material, activitat que, a la vegada, ha de complir criteris d'eficàcia sense detriment de competències alienes.

Conjugar aquesta pluralitat de factors obliga a intensificar les relacions de cooperació, mitjançant l'assistència recíproca, l'intercanvi d'informació, les conferències sectorials per a l'adopció de criteris o punts de vista comuns en abordar els problemes de cada sector, o la subscripció de convenis de col·laboració, com a aspectes generals que poden ser susceptibles de concreció en els diferents sectors de l'activitat administrativa.

La Llei recull aquests aspectes, que ja han demostrat que són fecunds en la pràctica, i introdueix com a novetat la figura del conveni de conferència sectorial, que ha d'afavorir l'acord multilateral per a accions sectorials, sense detriment del seu origen pactat, que requereix la conformitat expressa de totes les parts interventores. D'aquesta manera, les conferències sectorials, sense substituir o anul·lar les facultats decisòries pròpies de cada Administració pública, reben un nou impuls en el decisiu paper que ja exerceixen en la consolidació de l'Estat de les autonomies.

7

El títol II dedica el capítol I a regular els principis generals del règim dels òrgans administratius, derivats dels principis superiors d'indisponibilitat de la competència, jerarquia i coordinació, en el marc del que preveu l'article 103 de la Constitució.

Plenament respectuosa amb la potestat d'autoorganització de les administracions públiques, la Llei es limita a regular el nucli estricte del que constitueix la normativa bàsica de tota organització administrativa, l'observança de la qual té efectes directes sobre la validesa i eficàcia dels actes administratius.

La mateixa perspectiva relativa a l'autoorganització porta a regular, en el capítol II, el règim del funcionament dels òrgans col·legiats.

Però, a més, l'evolució més recent de la nostra organització administrativa cap a fórmules participatives obliga a tenir en compte la nova tipologia d'òrgans col·legiats que tenen una composició i funcionalitat que no s'ajusta a la regulació que estableix la Llei anterior, dictada en una circumstància històrica i política en la qual la participació d'altres administracions o d'organitzacions socials resultava impensable.

El capítol III, que recull les normes generals d'abstenció i recusació de les autoritats i personal de les administracions públiques, és corol·lari del mandat que la Consti-

tució acull en el seu article 103.1, en què predica que l'Administració pública serveix amb objectivitat els interessos generals. La normació comuna de les causes objectives d'abstenció i recusació és tant com garantir el principi de neutralitat, que exigeix mantenir els serveis públics a cobert de tota col·lisió entre interessos particulars i interessos generals.

8

El títol III recull les normes relatives als interessats, amb l'amplitud que exigeix aquest concepte. S'hi regulen les especialitats de la capacitat d'obrar en l'àmbit del dret administratiu, la legitimació per intervenir en el procediment, la compareixença a través de representants i la pluralitat d'interessats. Amb això es dona resposta al que preveu la Constitució, que, en el seu article 105, c), acull el dret d'audiència dels interessats com a peça angular del procediment administratiu.

9

El títol IV, sota l'epígraf «De l'activitat de les administracions públiques», conté una formulació transcendent dels drets dels ciutadans en els procediments administratius, a més dels que els reconeixen la Constitució i les lleis. D'aquesta enunciació es pot destacar com a innovacions significatives: la possibilitat d'identificar les autoritats i els funcionaris sota la responsabilitat dels quals es tramitin els procediments –amb la qual cosa es trenca l'opacitat tradicional de l'Administració–, el dret de formular al·legacions i d'aportar documents en qualsevol fase del procediment anterior al tràmit d'audiència, el de no presentar els ja aportats a l'Administració actuant i el d'obtenir informació i orientació sobre els condicionaments jurídics o tècnics que les disposicions vigents imposin als projectes que es proposin abordar.

Incorpora, a continuació, les normes essencials sobre l'ús de les llengües oficials, regula l'accés a la informació dels arxius i registres administratius, d'acord amb el que estableix l'article 105, b) de la Constitució, i aborda de manera frontal i decidida –en contraposició a la timidesa de les previsions de la Llei de procediment administratiu de 1958– la instal·lació en suport informàtic dels registres generals, així com la integració informàtica d'aquests registres amb els registres administratius restants.

En aquesta matèria tenen una rellevància especial els principis de cooperació, coordinació i col·laboració, que possibiliten que els ciutadans puguin presentar les sol·licituds, els escrits i les comunicacions que adrecin a les administracions públiques en els registres de qualsevol òrgan administratiu que pertanyi a l'Administració General de l'Estat o a la de qualsevol Administració de les comunitats autònomes, al marge de la resta de possibilitats ja establertes o que s'estableixin. A aquest efecte es preveu que, mitjançant un conveni de col·laboració entre les administracions públiques, s'implantin sistemes d'intercomunicació i coordinació de registres que garanteixin la compatibilitat informàtica i la transmissió telemàtica dels assentaments.

El dret a la identificació de les autoritats i funcionaris sota la responsabilitat dels quals es tramitin els procediments, a què abans s'ha fet referència, es complementa ara amb la possibilitat de sol·licitar l'exigència de responsabilitat per les anomalies en la tramitació.

La Llei introdueix un nou concepte sobre la relació de l'Administració amb el ciutadà, amb la qual cosa se supera la doctrina de l'anomenat silenci administratiu.

Es podria dir que aquesta Llei estableix el silenci administratiu positiu i així canvia la nostra norma tradicional. No seria exacte. L'objectiu de la Llei no és donar caràcter positiu a la inactivitat de l'Administració quan els particulars s'hi adrecen. El caràcter positiu de la inactivitat de

l'Administració és la garantia que s'estableix si no es compleix l'objectiu veritable de la Llei, que és que els ciutadans obtinguin resposta expressa de l'Administració i, sobretot, que l'obtinguin en el termini establert. El silenci administratiu, positiu o negatiu, no ha de ser un institut jurídic normal, sinó la garantia que impedeixi que els drets dels particulars es buidin de contingut quan la seva Administració no atén eficaçment i amb la celeritat deguda les funcions per a les quals s'ha organitzat. Aquesta garantia, exponent d'una Administració en la qual ha de ser prioritària l'eficàcia sobre el formalisme, només ha de cedir si hi ha un interès general prevalent o si realment el dret el reconeixement del qual es postula no existeix.

Lògicament, aquesta regulació es complementa amb la inclusió posterior, com a supòsit de nul·litat de ple dret, dels actes presumptes o expressos contraris a l'ordenament jurídic pels quals s'adquireixen facultats o drets si no es tenen els requisits essencials per adquirir-los.

El títol IV acaba amb una incorporació oberta de les tècniques informàtiques i telemàtiques en la relació ciutadà-Administració i resol els problemes que en matèria de termes i terminis es plantejaven a causa de la diversitat de calendaris de festivitats.

10

Obre el títol V el capítol dedicat a les disposicions administratives i enuncia els principis generals de legalitat, jerarquia, publicitat i inderogabilitat singular del Reglament.

El capítol II regula els requisits dels actes administratius, a partir dels principis de competència i legalitat, esmenta els que requereixen motivació i en recull la forma escrita com a regla general.

L'eficàcia, notificació i publicació dels actes administratius es recullen en el capítol III, que obre la possibilitat de mitjans de notificació diferents dels tradicionals que, sense minva de les necessàries garanties d'autenticitat, en permetin l'agilitat mitjançant l'ús de les noves tècniques de transmissió d'informació, amb la qual cosa se supera la limitació de l'exclusivitat del domicili com a lloc de notificacions.

En el capítol IV es regulen les causes i els efectes de la nul·litat i anul·lació dels actes administratius. La Llei inclou, com a causa de nul·litat de ple dret, la lesió del contingut essencial dels drets i les llibertats susceptibles d'empara constitucional, en virtut de la protecció especial que els garanteix la Constitució.

11

El títol VI regula l'estructura general del procediment que s'ha de seguir per a la realització de l'activitat jurídica de l'Administració.

En el capítol I es regula la iniciació, que es pot fer d'ofici o per sol·licitud dels interessats.

Les sol·licituds dels interessats s'obren a la possible utilització de mitjans telemàtics i fins i tot audiovisuals, per facilitar-ne la formulació, sempre que quedi acreditada l'autenticitat de la seva voluntat.

Així mateix, es regulen en aquest capítol altres qüestions connexes a la iniciació, com el període d'informació prèvia, les mesures provisionals per assegurar l'eficàcia de la resolució, l'acumulació d'assumptes i la modificació o millora voluntària dels termes de la sol·licitud que formulin els interessats.

El capítol II, dedicat a l'ordenació, recull els criteris de celeritat i impulsio d'ofici i conté un conjunt de regles destinades a simplificar i agilitar els tràmits del procediment.

La instrucció del procediment es recull en el capítol III mitjançant la regulació de les al·legacions, els mitjans de prova i els informes. Rep un tractament específic el supò-

sit, cada vegada més freqüent, d'emissió d'informes per una Administració pública diferent de la que tramita el procediment, i amb això es preveu que la seva no-evacuació no paralitza necessàriament el procediment, a fi d'evitar que la inactivitat d'una Administració redundi en perjudici dels interessats.

Aquest capítol també recull el tràmit d'audiència, que s'efectua posant de manifest als interessats la totalitat de l'expedient, llevat del que afecti els supòsits d'excepció del dret d'accés a arxius i registres administratius.

El tràmit d'informació pública, si ho requereix la naturalesa del procediment, es regula de manera netament diferenciada de l'audiència, ja que ni la compareixença atorga, per si mateixa, la condició d'interessat, ni la incompareixença enerva la via de recurs per als qui tenen aquesta condició.

12

El capítol IV regula les formes i els efectes de la finalització del procediment, a través de resolució, desistiment, renúncia o caducitat. S'introdueix la possibilitat d'utilitzar instruments convencionals en la tramitació i terminació dels procediments.

L'executivitat dels actes administratius i els mitjans d'execució forçosa queden recollits en el capítol V. L'autotutela de l'Administració pública, potestat que permet articular els mitjans d'execució que garanteixin l'eficàcia de l'activitat administrativa, en tot cas queda subordinada als límits constitucionals, i s'han d'adoptar els mitjans necessaris per a l'execució, de manera que es restringeixi al mínim la llibertat individual i d'acord amb el principi de proporcionalitat.

13

El títol VII, «Revisió dels actes administratius», estableix una modificació profunda del sistema de recursos administratius vigent fins avui, tenint en compte els plantejaments doctrinals més consolidats, tant pel que fa a la simplificació com a les possibilitats de l'establiment de sistemes de solució de reclamacions i recursos diferents dels tradicionals i amb una implantació que cada cop és més freqüent en els països del nostre entorn i que ja es pot observar, en algun cas, en el nostre mateix ordenament.

El sistema de revisió de l'activitat de les administracions públiques que la Llei estableix s'organitza al voltant de dues línies bàsiques: la unificació dels recursos ordinaris i el reforçament de la revisió d'ofici per causa de nul·litat.

La primera línia suposa establir un sol possible recurs per esgotar la via administrativa, tant si és l'ordinari que es regula a la Llei, com el substitutiu que, amb caràcter sectorial, puguin establir altres lleis.

La revisió d'ofici, per la seva banda, es configura com un veritable procediment de nul·litat, quan es fonamenta en aquesta causa, i recull la unanimitat de la doctrina jurisprudencial i científica.

14

El títol IX regula els principis bàsics a què s'ha de sotmetre l'exercici de la potestat sancionadora de l'Administració i els drets corresponents que deriven d'aquests principis per als ciutadans extrets del text constitucional i de la ja consolidada jurisprudència sobre la matèria. Efectivament, la Constitució, en el seu article 25, tracta conjuntament els il·lícits penals i administratius i posa de manifest la voluntat que tots dos se subjectin a principis d'identitat bàsica, especialment quan el camp d'actuació del dret administratiu sancionador ha recollit tipus d'in-

just procedents del camp penal que no hi subsisteixen en nom del principi d'intervenció mínima.

Entre aquests principis destaca el de legalitat o «ràtio democràtica», en virtut del qual el poder legislatiu ha de fixar els límits de l'activitat sancionadora de l'Administració i el de tipicitat, manifestació en aquest àmbit del de seguretat jurídica, juntament amb els de presumpció d'innocència, informació, defensa, responsabilitat, proporcionalitat, interdicció de l'analogia, etc.

Tots aquests es consideren bàsics perquè deriven de la Constitució i garanteixen als administrats un tractament comú davant les administracions públiques, mentre que l'establiment dels procediments materials concrets és una qüestió que afecta cada Administració pública en l'exercici de les seves competències.

15

El títol X, «De la responsabilitat de les administracions públiques i de les seves autoritats i altre personal al seu servei», incorpora la regulació d'una matèria estretament unida a l'actuació administrativa i que constitueix, al costat del principi de legalitat, un dels grans suports del sistema. D'aquesta manera, es fa realitat la previsió que conté l'article 149.1.18 de la Constitució sobre l'establiment d'un «sistema de responsabilitat de totes les administracions públiques».

Pel que fa a la responsabilitat patrimonial, el projecte dona resposta al pronunciament constitucional d'indemnització de totes les lesions que els particulars pateixen en els seus béns i drets com a conseqüència del funcionament dels serveis públics, d'acord amb les valoracions que predominin en el mercat, i s'estableix, a més, la possibilitat que fins a un límit determinat es pugui fer efectiva en el termini de trenta dies, sempre que la valoració del dany i la relació de causalitat entre la lesió i el funcionament normal o anormal del servei públic siguin inequívokes.

TÍTOL PRELIMINAR

De l'àmbit d'aplicació i principis generals

Article 1. *Objecte de la Llei.*

Aquesta Llei estableix i regula les bases del règim jurídic, el procediment administratiu comú i el sistema de responsabilitat de les administracions públiques, i és aplicable a totes aquestes.

Article 2. *Àmbit d'aplicació.*

1. A l'efecte d'aquesta Llei, s'entén per administracions públiques:

- a) L'Administració General de l'Estat.
- b) Les administracions de les comunitats autònomes.
- c) Les entitats que integren l'Administració local.

2. Les entitats de dret públic amb personalitat jurídica pròpia vinculades o dependents de qualsevol de les administracions públiques també tenen la consideració d'Administració pública. Aquestes entitats han de subjectar la seva activitat a aquesta Llei si exerceixen potestats administratives i la resta de la seva activitat s'ha de sotmetre al que disposen les seves normes de creació.

Article 3. *Principis generals.*

1. Les administracions públiques serveixen amb objectivitat els interessos generals i actuen d'acord amb els principis d'eficàcia, jerarquia, descentralització, des-

concentració i coordinació, amb submissió plena a la Constitució, a la llei i al dret.

2. Les administracions públiques, en les seves relacions, es regeixen pel principi de cooperació i, en la seva actuació, pels criteris d'eficiència i servei als ciutadans.

3. Sota la direcció del Govern de la Nació, dels òrgans de Govern de les comunitats autònomes i dels corresponents de les entitats que integren l'Administració local, l'actuació de l'Administració pública respectiva es desenvolupa per assolir els objectius que estableixen les lleis i la resta de l'ordenament jurídic.

4. Cadascuna de les administracions públiques actua per al compliment dels seus fins amb personalitat jurídica única.

TÍTOL I

De les administracions públiques i les seves relacions

Article 4. *Principis de les relacions entre les administracions públiques.*

1. Les administracions públiques, en l'exercici de la seva activitat i en les seves relacions recíproques, han de:

a) Respectar l'exercici legítim que duguin a terme les altres administracions de les seves competències.

b) Ponderar, en l'exercici de les competències pròpies, la totalitat dels interessos públics implicats i, en concret, aquells la gestió dels quals estigui encarregada a les altres administracions.

c) Facilitar a les altres administracions la informació que necessitin sobre l'activitat que duguin a terme en l'exercici de les seves pròpies competències.

d) Prestar, en l'àmbit propi, la cooperació i assistència actives que les altres administracions puguin recollir per a l'exercici eficaç de les seves competències.

2. A l'efecte del que disposen les lletres c) i d) de l'apartat anterior, les administracions públiques poden sol·licitar totes les dades, els documents o els mitjans probatoris que estiguin a disposició de l'ens al qual s'adreça la sol·licitud. També poden sol·licitar assistència per executar competències.

3. L'assistència requerida només es pot negar si l'ens al qual se sol·licita no està facultat per prestar-la o en el cas que, si ho fa, pugui causar un perjudici greu als seus interessos o al compliment de les seves pròpies funcions. La negativa a prestar l'assistència s'ha de comunicar motivadament a l'Administració sol·licitant.

4. L'Administració General de l'Estat, les de les comunitats autònomes i les entitats que integren l'Administració local han de col·laborar i s'han d'ajudar per a les execucions dels seus actes que s'hagin de fer fora dels seus àmbits de competències respectius.

Article 5. *Conferències sectorials.*

1. A fi d'assegurar en tot moment la coherència necessària de l'actuació de les administracions públiques i, si s'escau, la imprescindible coordinació i col·laboració, es pot convocar els òrgans de Govern de les diferents comunitats autònomes en conferència sectorial amb la finalitat d'intercanviar punts de vista, examinar en comú els problemes de cada sector i les mesures que s'han projectat per afrontar-los o resoldre'ls.

2. La convocatòria de la conferència l'ha de fer el ministre o els ministres que tinguin competències sobre la matèria que sigui objecte de la conferència sectorial. La convocatòria s'ha de fer amb suficient antelació i ha d'anar acompanyada de l'ordre del dia i, si s'escau, de la docu-

mentació necessària per a la preparació prèvia de la conferència.

3. Els acords que s'adoptin en una conferència sectorial han d'estar signats pel ministre o els ministres competents i pels titulars dels òrgans de govern corresponents de les comunitats autònomes. Si s'escau, aquests acords es poden formalitzar sota la denominació de conveni de conferència sectorial.

Article 6. *Convenis de col·laboració.*

1. El Govern de la Nació i els òrgans de govern de les comunitats autònomes poden subscriure convenis de col·laboració entre si en l'àmbit de les seves competències respectives.

2. Els instruments de formalització dels convenis han d'especificar, quan sigui procedent:

a) Els òrgans que subscriuen el conveni i la capacitat jurídica amb la qual actua cadascuna de les parts.

b) La competència que exerceix cada Administració.

c) El seu finançament.

d) Les actuacions que s'acordi dur a terme per al seu compliment.

e) La necessitat o no d'establir una organització per a la seva gestió.

f) El termini de vigència, cosa que no n'ha d'impedir la pròrroga si així ho acorden les parts signants del conveni.

g) L'extinció per una causa diferent a la que preveu l'apartat anterior, així com la manera d'acabar les actuacions en curs per al supòsit d'extinció.

3. Quan es creï un òrgan mixt de vigilància i control, aquest ha de resoldre els problemes d'interpretació i compliment que es puguin plantejar respecte als convenis de col·laboració.

Article 7. *Consortis.*

1. Si la gestió del conveni fa necessari crear una organització comuna, aquesta pot adoptar la forma de consorci dotat de personalitat jurídica.

2. Els estatuts del consorci n'han de determinar els fins, així com les particularitats del règim orgànic, funcional i financer.

3. Els òrgans de decisió han d'estar integrats per representants de totes les entitats consorciades, en la proporció que es fixi en els estatuts respectius.

4. Per a la gestió dels serveis que se li encarreguin es pot fer servir qualsevol de les formes que preveu la legislació aplicable a les administracions consorciades.

Article 8. *Efectes dels convenis.*

1. Els convenis de conferència sectorial i els convenis de col·laboració en cap cas no suposen la renúncia a les competències pròpies de les administracions interventores.

2. Els convenis de conferència sectorial i els convenis de col·laboració subscrits obliguen les administracions interventores des del moment de la signatura, llevat que s'hi estableixi una altra cosa.

Tant els convenis de conferència sectorial com els convenis de col·laboració han de ser comunicats al Senat.

Els dos tipus de convenis s'han de publicar en el «Butlletí Oficial de l'Estat» i en el diari oficial de la comunitat autònoma respectiva.

3. Les qüestions litigioses que puguin sorgir en la seva interpretació i el seu compliment, sense perjudici del que preveu l'article 6.3, han de ser de coneixement i competència de l'ordre jurisdiccional contenciós administratiu

i, si s'escau, de la competència del Tribunal Constitucional.

Article 9. *Relacions amb l'Administració local.*

Les relacions entre l'Administració General de l'Estat o l'Administració de la comunitat autònoma amb les entitats que integren l'Administració local s'han de regir per la legislació bàsica en matèria de règim local, i s'hi aplica supletòriament el que disposa aquest títol.

Article 10. *Comunicacions a les Comunitats Europees.*

Si, en virtut d'una obligació que derivi dels tractats de les Comunitats Europees o dels actes de les seves institucions, és necessari que se'ls comuniquin disposicions de caràcter general, resolucions, projectes de disposicions, o qualsevol altra informació l'enviament de la qual resulti obligat per imperatiu de l'ordenament jurídic comunitari, l'Administració pública corresponent ha de procedir a remetre-la, en el termini de quinze dies, a l'òrgan competent de l'Administració General de l'Estat perquè en faci la comunicació a aquestes institucions.

TÍTOL II

Dels òrgans de les administracions públiques

CAPÍTOL I

Principis generals i competència

Article 11. *Creació d'òrgans administratius.*

1. Correspon a cada Administració pública delimitar, en el seu àmbit competencial propi, les unitats administratives que configuren els òrgans administratius propis de les especialitats que deriven de la seva organització.

2. La creació de tot òrgan administratiu exigeix el compliment dels requisits següents:

- a) Determinació de la forma d'integració en l'Administració pública de què es tracti i la dependència jeràrquica.
- b) Delimitació de les funcions i competències.
- c) Dotació dels crèdits necessaris per a la posada en marxa i el funcionament.

3. No es poden crear nous òrgans que suposin duplicació d'altres que ja existeixin si alhora no se'n suprimeix o se'n restringeix degudament la competència.

Article 12. *Competència.*

1. La competència és irrenunciable i l'han d'exercir precisament els òrgans administratius que la tinguin atribuïda com a pròpia, llevat dels casos de delegació o advocació, quan s'efectuïn en els termes que preveuen aquesta Llei o d'altres.

L'encàrrec de gestió, la delegació de signatura i la suplència no suposen cap alteració de la titularitat de la competència, encara que sí que ho suposen dels elements determinants del seu exercici que es preveuen en cada cas.

2. La titularitat i l'exercici de les competències que s'atribueixen als òrgans administratius poden ser desconcentrats en altres de jeràrquicament dependents en els termes i amb els requisits que prevegin les mateixes normes d'atribució de competències.

3. Si alguna disposició atribueix la competència a una Administració, sense especificar l'òrgan que l'ha d'exercir, s'entén que la facultat d'instruir i resoldre els

expedients correspon als òrgans inferiors competents per raó de la matèria i del territori, i, si n'hi ha diversos, el superior jeràrquic comú.

Article 13. *Delegació de competències.*

1. En cada Administració pública es pot acordar la delegació de l'exercici de competències atribuïdes als seus òrgans administratius en altres òrgans, encara que no siguin jeràrquicament dependents, si hi ha circumstàncies de tipus tècnic, econòmic, social, jurídic o territorial que ho facin convenient.

2. En cap cas no poden ser objecte de delegació les competències relatives a:

a) Els assumptes que es refereixin a relacions amb el Cap de l'Estat, la Presidència del Govern de la Nació, les Corts Generals, les presidències dels consells de Govern de les comunitats autònomes i les assemblees legislatives de les comunitats autònomes.

b) L'adopció de disposicions de caràcter general.

c) La resolució de recursos en els òrgans administratius que hagin dictat els actes objecte de recurs.

d) Les matèries en què es determini d'aquesta manera per una norma amb rang de llei.

3. Les delegacions de competències i la seva revocació s'han de publicar en el «Butlletí Oficial de l'Estat», en el de la comunitat autònoma o en el de la província, segons l'Administració a què pertanyi l'òrgan delegant i el seu àmbit territorial de competència.

4. Les resolucions administratives que s'adoptin per delegació han d'indicar expressament aquesta circumstància i es consideren dictades per l'òrgan delegant.

5. Llevat d'autorització expressa d'una llei, no es poden delegar les competències que s'exerceixin per delegació, ni l'exercici de la competència per resoldre un assumpte si se n'ha emès amb anterioritat el dictamen preceptiu.

6. La delegació, la pot revocar en qualsevol moment l'òrgan que l'hagi conferit.

7. La delegació de competències atribuïdes a òrgans col·legiats, per a l'exercici ordinari de les quals es requereixi un quòrum especial, s'ha d'adoptar observant, en tot cas, aquest quòrum.

Article 14. *Advocació.*

1. Els òrgans superiors poden advocar per a si mateixos el coneixement d'un assumpte la resolució del qual correspongui ordinàriament o per delegació als seus òrgans administratius dependents, quan circumstàncies de tipus tècnic, econòmic, social, jurídic o territorial ho facin convenient.

En els supòsits de delegació de competències en òrgans no jeràrquicament dependents, el coneixement d'un assumpte pot ser advocat únicament per l'òrgan delegant.

2. En tot cas, l'advocació s'ha de fer mitjançant un acord motivat que ha de ser notificat als interessats en el procediment, si n'hi ha, amb anterioritat a la resolució final que es dicti.

Contra l'acord d'advocació no hi pot haver recurs, encara que es pot impugnar en el recurs que, si s'escau, s'interposi contra la resolució del procediment.

Article 15. *Encàrrec de gestió.*

1. La realització d'activitats de caràcter material, tècnic o de serveis de la competència dels òrgans administratius o de les entitats de dret públic es pot encarregar a altres òrgans o entitats de la mateixa Administració o d'una altra de diferent, per raons d'eficàcia, o si no es dis-

posa dels mitjans tècnics idonis per al seu desplegament.

2. L'encàrrec de gestió no suposa cessió de titularitat de la competència ni dels elements substantius del seu exercici, i és responsabilitat de l'òrgan o l'entitat que l'encarrega dictar tots els actes o totes les resolucions de caràcter jurídic que li donin suport o en què s'integri l'activitat material concreta objecte d'encàrrec.

3. L'encàrrec de gestió entre òrgans administratius o entitats de dret públic que pertanyen a la mateixa Administració s'ha de formalitzar en els termes que estableixi la seva normativa pròpia i, si no n'hi ha, per acord exprés dels òrgans o les entitats interventors. En tot cas l'instrument de formalització de l'encàrrec de gestió i la seva resolució s'ha de publicar, perquè sigui eficaç, en el diari oficial corresponent.

Cada Administració pot regular els requisits necessaris per a la validesa d'aquests acords, que han d'incloure, com a mínim, una menció expressa de l'activitat o les activitats que afectin el termini de vigència i la naturalesa i l'abast de la gestió encarregada.

4. Si l'encàrrec de gestió es fa entre òrgans i entitats de diferents administracions, s'ha de formalitzar mitjançant la signatura del conveni corresponent entre aquestes, llevat del supòsit de la gestió ordinària dels serveis de les comunitats autònomes per les diputacions provincials o, si s'escau, cabildos o consells insulars, que es regeix per la legislació de règim local.

5. El règim jurídic de l'encàrrec de gestió que es regula en aquest article no és aplicable si la realització de les activitats que esmenta l'apartat primer ha de recaure sobre persones físiques o jurídiques subjectes a dret privat; en aquest cas, s'ha d'ajustar, en el que sigui procedent, a la legislació corresponent de contractes de l'Estat, sense que es puguin encomanar a persones o entitats d'aquesta naturalesa activitats que, segons la legislació vigent, s'hagin de realitzar amb subjecció al dret administratiu.

Article 16. *Delegació de signatura.*

1. Els titulars dels òrgans administratius, en matèria de la seva pròpia competència, poden delegar la signatura de les seves resolucions i els seus actes administratius als titulars dels òrgans o les unitats administratives que en depenguin, dins dels límits que assenyala l'article 13.

2. La delegació de signatura no altera la competència de l'òrgan delegant i per a la seva validesa no és necessària la seva publicació.

3. En les resolucions i els actes que se signin per delegació, s'hi ha de fer constar l'autoritat de procedència.

4. No hi pot haver la delegació de signatura en les resolucions de caràcter sancionador.

Article 17. *Suplència.*

1. Els titulars dels òrgans administratius poden ser suplerts temporalment en els supòsits de vacant, absència o malaltia per qui designi l'òrgan competent per al seu nomenament.

Si no es designa suplent, la competència de l'òrgan administratiu l'exerceix el qui designi l'òrgan administratiu immediat del qual depengui.

2. La suplència no implica alteració de la competència.

Article 18. *Coordinació de competències.*

1. Els òrgans administratius, en l'exercici de les seves competències pròpies, han d'ajustar la seva activitat en les seves relacions amb altres òrgans de la mateixa Admi-

nistració o d'altres als principis que estableix l'article 4.1 de la Llei, i l'han de coordinar amb la que els pugui correspondre legítimament; per fer-ho poden demanar la informació que necessitin.

2. Les normes i els actes dictats pels òrgans de les administracions públiques en l'exercici de la seva competència han de ser observats per la resta dels òrgans administratius, encara que no depenguin jeràrquicament entre si o pertanyin a una altra Administració.

Article 19. *Comunicacions entre òrgans.*

1. La comunicació entre els òrgans administratius pertanyents a una mateixa Administració pública s'ha d'efectuar sempre directament, sense trasllats ni reproduccions a través d'òrgans intermedis.

2. Les comunicacions entre els òrgans administratius es poden dur a terme per qualsevol mitjà que asseguri la constància que s'han rebut.

Article 20. *Decisions sobre competència.*

1. L'òrgan administratiu que es consideri incompetent per a la resolució d'un assumpte ha de remetre directament les actuacions a l'òrgan que consideri competent si aquest pertany a la mateixa Administració pública.

2. Els interessats que siguin part en el procediment es poden adreçar a l'òrgan que conegui d'un assumpte perquè declini la seva competència i remeti les actuacions a l'òrgan competent.

Així mateix, es poden adreçar a l'òrgan que estimin competent a fi que requereixi d'inhibició el que conegui de l'assumpte.

3. Els conflictes d'atribucions només es poden suscitar entre òrgans d'una mateixa Administració no relacionats jeràrquicament, i respecte a assumptes sobre els quals no hagi finalitzat el procediment administratiu.

Article 21. *Instruccions i ordres de servei.*

1. Els òrgans administratius poden dirigir les activitats dels seus òrgans dependents jeràrquicament mitjançant instruccions i ordres de servei.

Si una disposició específica ho estableix o s'estima convenient per raó dels destinataris o dels efectes que es puguin produir, les instruccions i ordres de servei s'han de publicar en el diari oficial que correspongui.

2. L'incompliment de les instruccions o ordres de servei no afecta la validesa dels actes dictats pels òrgans administratius, sense perjudici de la responsabilitat disciplinària en què es pugui incórrer.

CAPÍTOL II

Òrgans col·legiats

Article 22. *Règim.*

1. El règim jurídic dels òrgans col·legiats s'ha d'ajustar a les normes que conté aquest capítol, sense perjudici de les peculiaritats organitzatives de les administracions públiques en què s'integren.

2. Els òrgans col·legiats de les diferents administracions públiques en què participin organitzacions representatives d'interessos socials, així com aquells formats per representacions de diferents administracions públiques, tant si compten amb la participació d'organitzacions representatives d'interessos socials com si no hi compten, poden establir o completar les seves normes de funcionament.

Els òrgans col·legiats a què es refereix aquest apartat han de quedar integrats a l'Administració pública que correspongui, encara que sense participar en la seva estruc-

tura jeràrquica, llevat que així ho estableixin les seves normes de creació, es desprengui de les seves funcions o de la mateixa naturalesa de l'òrgan col·legiat.

Article 23. *President.*

1. En cada òrgan col·legiat, correspon al president:
 - a) Tenir la representació de l'òrgan.
 - b) Acordar la convocatòria de les sessions ordinàries i extraordinàries i la fixació de l'ordre del dia, tenint en compte, si s'escau, les peticions dels altres membres que s'hagin formulat amb suficient antelació.
 - c) Presidir les sessions, moderar el desenvolupament dels debats i suspendre'ls per causes justificades.
 - d) Dirimir amb el seu vot els empats, a l'efecte d'adoptar acords, excepte si es tracta dels òrgans col·legiats a què es refereix el número 2 de l'article 22, en què el vot és diriment si així ho estableixen les seves normes.
 - e) Assegurar el compliment de les lleis.
 - f) Visar les actes i certificacions dels acords de l'òrgan.
 - g) Exercir totes les altres funcions que siguin inherents a la seva condició de president de l'òrgan.

2. En casos de vacant, absència, malaltia, o una altra causa legal, el president ha de ser substituït pel vicepresident que correspongui i, si no hi és, pel membre de l'òrgan col·legiat de més jerarquia, antiguitat i edat, per aquest ordre, d'entre els seus components.

Aquesta norma no és aplicable als òrgans col·legiats que preveu el número 2 de l'article 22, en què el règim de substitució del president ha d'estar regulat específicament en cada cas, o ha d'estar establert expressament per acord del ple de l'òrgan col·legiat.

Article 24. *Membres.*

1. En cada òrgan col·legiat correspon als seus membres:
 - a) Rebre, amb una antelació mínima de quaranta-vuit hores, la convocatòria que conté l'ordre del dia de les reunions. La informació sobre els temes que figurin en l'ordre del dia ha d'estar a disposició dels membres en el mateix termini.
 - b) Participar en els debats de les sessions.
 - c) Exercir el dret al vot i formular el vot particular, així com expressar el sentit del seu vot i els motius que el justifiquen.No es poden abstenir en les votacions els qui, per la seva qualitat d'autoritats o personal al servei de les administracions públiques, tinguin la condició de membres d'òrgans col·legiats.
 - d) Formular precis i preguntes.
 - e) Obtenir la informació necessària per complir les funcions assignades.
 - f) Totes les altres funcions que siguin inherents a la seva condició.

2. Els membres d'un òrgan col·legiat no es poden atribuir les funcions de representació reconegudes a aquest llevat que se'ls hagin atorgat expressament per una norma o per un acord vàlidament adoptat, per a cada cas concret, pel mateix òrgan.

3. En casos d'absència o de malaltia i, en general, si hi ha alguna causa justificada, els membres titulars de l'òrgan col·legiat han de ser substituïts pels suplents, si n'hi ha.

Si es tracta d'òrgans col·legiats a què es refereix el número 2 de l'article 22, les organitzacions representatives d'interessos socials poden substituir els seus membres titulars per d'altres, i ho han d'acreditar davant la secretaria de l'òrgan col·legiat, respecte a les reserves i

limitacions que estableixin les seves normes d'organització.

Article 25. *Secretari.*

1. Els òrgans col·legiats tenen un secretari que pot ser un membre del mateix òrgan o una persona al servei de l'Administració pública corresponent.

2. La designació i el cessament, així com la substitució temporal del secretari en supòsits de vacant, absència o malaltia s'han de dur a terme segons el que disposen les normes específiques de cada òrgan i, si no en tenen, per acord de l'òrgan mateix.

3. Correspon al secretari de l'òrgan col·legiat:

- a) Assistir a les reunions amb veu però sense vot si és un funcionari, i amb veu i vot si la secretaria de l'òrgan la ocupa un dels seus membres.
- b) Efectuar la convocatòria de les sessions de l'òrgan per ordre de president, així com les citacions als seus membres.
- c) Rebre les actes de comunicació dels membres amb l'òrgan i, per tant, les notificacions, les peticions de dades, les rectificacions o qualsevol altra classe d'escrits dels quals hagi de tenir coneixement.
- d) Preparar el despatx dels assumptes, redactar i autoritzar les actes de les sessions.
- e) Expedir certificacions de les consultes, els dictàmens i els acords aprovats.
- f) Totes les altres funcions que siguin inherents a la seva condició de secretari.

Article 26. *Convocatòries i sessions.*

1. Per a la constitució vàlida de l'òrgan, a l'efecte de la celebració de sessions, deliberacions i presa d'acords, es requereix la presència del president i secretari o, si s'escau, dels qui els substitueixin, i la de la meitat, com a mínim, dels seus membres, llevat del que disposa el punt 2 d'aquest article.

Si es tracta dels òrgans col·legiats a què es refereix el número 2 de l'article 22, el president pot considerar vàlidament constituït l'òrgan, per poder celebrar la sessió, si hi són presents els representants de les administracions públiques i de les organitzacions representatives d'interessos socials membres de l'òrgan a què s'hagi atribuït la condició de portaveus.

2. Els òrgans col·legiats poden establir el règim propi de convocatòries, si aquest no està previst per les normes de funcionament.

Aquest règim pot preveure una segona convocatòria i especificar per a aquesta el nombre de membres necessaris per constituir l'òrgan vàlidament.

3. No pot ser objecte de deliberació o acord cap assumpte que no figuri inclòs a l'ordre del dia, llevat que hi siguin presents tots els membres de l'òrgan col·legiat i sigui declarada la urgència de l'assumpte pel vot favorable de la majoria.

4. Els acords han de ser adoptats per majoria de vots.

5. Els qui acreditin la titularitat d'un interès legítim es poden adreçar al secretari d'un òrgan col·legiat perquè se'ls expedeixi la certificació dels seus acords.

Article 27. *Actes.*

1. De cada sessió que celebri l'òrgan col·legiat, el secretari n'ha d'aixecar acta i hi ha d'especificar necessàriament els assistents, l'ordre del dia de la reunió, les circumstàncies del lloc i el temps en què s'ha celebrat, els punts principals de les deliberacions, així com el contingut dels acords que s'hi hagin adoptat.

2. En l'acta ha de figurar, a sol·licitud dels membres respectius de l'òrgan, el vot contrari a l'acord adoptat, la

seva abstenció i els motius que la justifiquin o el sentit del seu vot favorable. Així mateix, qualsevol membre té dret a sol·licitar la transcripció íntegra de la seva intervenció o proposta, sempre que aporti a l'acte, o en el termini que assenyali el president, el text que es correspongui fidelment amb la seva intervenció. Això s'ha de fer constar a l'acta o s'hi ha d'adjuntar com a còpia.

3. Els membres que discrepin de l'acord majoritari poden formular un vot particular per escrit en el termini de quaranta-vuit hores, que s'ha d'incorporar al text aprovat.

4. Si els membres de l'òrgan hi voten en contra o s'abstenen, queden exempts de la responsabilitat que, si s'escau, pugui derivar dels acords.

5. Les actes s'han d'aprovar a la mateixa sessió o en la següent. No obstant això, el secretari pot emetre una certificació sobre els acords específics que s'hagin adoptat, sense perjudici de la ulterior aprovació de l'acta.

En les certificacions d'acords adoptats que s'hagin emès amb anterioritat a l'aprovació de l'acta, s'hi ha de fer constar expressament aquesta circumstància.

CAPÍTOL III

Abstenció i recusació

Article 28. *Abstenció.*

1. Les autoritats i el personal al servei de les administracions en què es donin algunes de les circumstàncies que s'assenyalen en el número següent d'aquest article s'han d'abstenir d'intervenir en el procediment i ho han de comunicar al seu superior immediat, el qual ha de resoldre el que sigui procedent.

2. Són motius d'abstenció els següents:

a) Tenir interès personal en l'assumpte de què es tracti o en un altre en la resolució del qual pugui influir la d'aquell; ser administrador d'una societat o entitat interessada o tenir una qüestió litigiosa pendent amb algun interessat.

b) Tenir parentiu de consanguinitat dins del quart grau o d'afinitat dins del segon amb qualsevol dels interessats, amb els administradors d'entitats o societats interessades i també amb els assessors, representants legals o mandatàries que intervinguin en el procediment, així com compartir despatx professional o estar associat amb aquests per a l'assessorament, la representació o el mandat.

c) Tenir amistat íntima o enemistat manifesta amb alguna de les persones que s'esmenten a l'apartat anterior.

d) Haver tingut intervenció com a perit o com a testimoni en el procediment de què es tracti.

e) Tenir relació de servei amb una persona natural o jurídica interessada directament en l'assumpte, o haver-li prestat en els dos últims anys serveis professionals de qualsevol tipus i en qualsevol circumstància o lloc.

3. L'actuació d'autoritats i personal al servei de les administracions públiques en què hi hagi motius d'abstenció no ha d'implicar, necessàriament, la invalidesa dels actes en què hagin intervingut.

4. Els òrgans superiors poden ordenar a les persones en què es doni alguna de les circumstàncies que s'han assenyalat que s'abstinguin de tota intervenció en l'expedient.

5. La no-abstenció en els casos en què sigui procedent dona lloc a responsabilitat.

Article 29. *Recusació.*

1. En els casos que preveu l'article anterior els interessats poden promoure recusació en qualsevol moment de la tramitació del procediment.

2. La recusació s'ha de plantejar per escrit en el qual s'ha d'indicar la causa o les causes en què es basa.

3. L'endemà el recusat ha de manifestar al seu superior immediat si s'hi dona la causa que s'al·lega o no. En el primer cas, el superior en pot acordar la substitució tot seguit.

4. Si el recusat nega la causa de recusació, el superior ha de resoldre en el termini de tres dies, amb els informes i les comprovacions previs que consideri oportuns.

5. Contra les resolucions adoptades en aquesta matèria no hi pot haver recurs, sense perjudici de la possibilitat d'al·legar la recusació en interposar el recurs que sigui procedent contra l'acte que acabi el procediment.

TÍTOL III

Dels interessats

Article 30. *Capacitat d'obrar.*

Tenen capacitat d'obrar davant les administracions públiques, a més de les persones que la tenen d'acord amb les normes civils, els menors d'edat per a l'exercici i la defensa dels seus drets i interessos l'actuació dels quals estigui permesa per l'ordenament jurídicoadministratiu sense l'assistència de la persona que n'exerceixi la pàtria potestat, tutela o curadoria. Se n'exceptua el supòsit dels menors incapacitats si l'extensió de la incapacitació afecta l'exercici i la defensa dels drets o interessos de què es tracti.

Article 31. *Concepte d'interessat.*

1. Es consideren interessats en el procediment administratiu:

a) Els qui el promoguin com a titulars de drets o interessos legítims individuals o col·lectius.

b) Els qui, sense haver iniciat el procediment, tinguin drets que puguin quedar afectats per la decisió que s'hi adopti.

c) Els qui hi tinguin interessos legítims, individuals o col·lectius que puguin quedar afectats per la resolució i es personin en el procediment mentre no s'hagi dictat resolució definitiva.

2. Les associacions i organitzacions representatives d'interessos econòmics i socials són titulars d'interessos legítims col·lectius en els termes que la llei reconeix.

3. Si la condició d'interessat deriva d'alguna relació jurídica transmissible, el drethavent ha de succeir en aquesta condició sigui quin sigui l'estat del procediment.

Article 32. *Representació.*

1. Els interessats amb capacitat d'obrar poden actuar per mitjà d'un representant i s'entenen amb aquest les actuacions administratives, llevat de manifestació expressa en contra de l'interessat.

2. Qualsevol persona amb capacitat d'obrar pot actuar en representació d'una altra davant les administracions públiques.

3. Per formular sol·licituds, entaular recursos, desistir d'accions i renunciar a drets en nom d'una altra persona se n'ha d'acreditar la representació per qualsevol mitjà vàlid en dret que en deixi constància fidedigna, o mitjançant una declaració en compareixença personal de l'interessat. Per als actes i les gestions de mer tràmit es presumeix aquesta representació.

4. La falta o l'acreditació insuficient de la representació no impedeix que es tingui per realitzat l'acte de què es tracti, sempre que s'aporti l'acreditació o se solucioni el

defecte dins el termini de deu dies que ha de concedir amb aquesta finalitat l'òrgan administratiu, o un termini superior si les circumstàncies del cas ho requereixen.

Article 33. *Pluralitat d'interessats.*

Si en una sol·licitud, un escrit o una comunicació, hi consten diversos interessats, les actuacions a què donin lloc s'han d'efectuar amb el representant o l'interessat que hagin assenyalat expressament i, si no hi és, amb el que figuri en primer terme.

Article 34. *Identificació d'interessats.*

Si, durant la instrucció d'un procediment que no hagi tingut publicitat en forma legal, s'adverteix l'existència de persones que siguin titulars de drets o interessos legítims i directes la identificació de les quals resulti de l'expedient i que puguin resultar afectades per la resolució que es dicti, s'ha de comunicar a aquestes persones la tramitació del procediment.

TÍTOL IV

De l'activitat de les administracions públiques

CAPÍTOL I

Normes generals

Article 35. *Drets dels ciutadans.*

Els ciutadans, en les seves relacions amb les administracions públiques, tenen els drets següents:

- a) Conèixer, en qualsevol moment, l'estat de la tramitació dels procediments en què tenen la condició d'interessats, i obtenir còpies de documents que contenen aquests procediments.
- b) Identificar les autoritats i el personal al servei de les administracions públiques sota la responsabilitat dels quals es tramiten els procediments.
- c) Obtindre una còpia segellada dels documents que presenten, i aportar-la juntament amb els originals, i també que els documents els siguin retornats, excepte si els originals han de romandre en el procediment.
- d) Utilitzar les llengües oficials en el territori de la seva comunitat autònoma, d'acord amb el que preveuen aquesta Llei i la resta de l'ordenament jurídic.
- e) Formular al·legacions i aportar documents en qualsevol fase del procediment anterior al tràmit d'audiència, que l'òrgan competent ha de tenir en compte en redactar la proposta de resolució.
- f) No presentar documents no exigits per les normes aplicables al procediment de què es tracti o que ja estan en poder de l'Administració actuant.
- g) Obtindre informació i orientació sobre els requisits jurídics o tècnics que les disposicions vigents imposin als projectes, les actuacions o les sol·licituds que es proposin realitzar.
- h) Accedir als registres i arxius de les administracions públiques en els termes que preveuen la Constitució i aquesta Llei o d'altres.
- i) Ser tractats amb respecte i deferència per les autoritats i funcionaris, que els han de facilitar l'exercici dels seus drets i el compliment de les seves obligacions.
- j) Exigir les responsabilitats de les administracions públiques i del personal al seu servei, quan així correspongui legalment.
- k) Qualssevol altres que els reconeguin la Constitució i les lleis.

Article 36. *Llengua dels procediments.*

1. La llengua dels procediments tramitats per l'Administració General de l'Estat és el castellà. No obstant això, els interessats que s'adrecin als òrgans de l'Administració General de l'Estat amb seu en el territori d'una comunitat autònoma també poden utilitzar la llengua que hi sigui cooficial.

En aquest cas, el procediment s'ha de tramitar en la llengua que hagi triat l'interessat. Si concorren diversos interessats en el procediment, i hi ha discrepància respecte a la llengua, el procediment s'ha de tramitar en castellà, si bé els documents o testimonis que requereixin els interessats s'han d'expedir en la llengua que aquests hagin triat.

2. En els procediments tramitats per les administracions de les comunitats autònomes i de les entitats locals, l'ús de la llengua s'ha d'ajustar al que preveu la legislació autonòmica corresponent.

En tot cas, s'han de traduir al castellà els documents que hagin de tenir efectes fora del territori de la comunitat autònoma i els que s'adrecin als interessats que ho sol·licitin expressament.

3. Els expedients o les seves parts que estiguin redactats en una llengua cooficial diferent del castellà, si han de tenir efectes fora del territori de la comunitat autònoma, els ha de traduir al castellà l'Administració pública instructora.

Article 37. *Dret d'accés a arxius i registres.*

1. Els ciutadans tenen dret a accedir als registres i als documents que formin part d'un expedient i estiguin en els arxius administratius, sigui quina sigui la forma d'expressió, gràfica, sonora o en imatge o el tipus de suport material en què figurin, sempre que aquests expedients corresponguin a procediments acabats en la data de la sol·licitud.

2. L'accés als documents que continguin dades referents a la intimitat de les persones els està reservat; en el supòsit que observin que aquestes dades figuren incompletes o inexactes, poden exigir que siguin rectificades o completades, llevat que figurin en expedients caducats pel transcurs del temps, d'acord amb els terminis màxims que determinin els diferents procediments, dels quals no pugui derivar cap efecte substantiu.

3. L'accés als documents de caràcter nominatiu que, sense incloure altres dades que pertanyen a la intimitat de les persones, figurin en els procediments d'aplicació del dret, llevat dels de caràcter sancionador o disciplinari, i que, en consideració al seu contingut, es puguin fer valer per a l'exercici dels drets dels ciutadans, el poden exercir, a més dels titulars, tercers que hi acreditin un interès legítim i directe.

4. L'exercici dels drets que estableixen els apartats anteriors pot ser denegat quan prevalguin raons d'interès públic, per interessos de tercers més dignes de protecció o si així ho disposa una llei; en aquests casos, l'òrgan competent ha de dictar resolució motivada.

5. El dret d'accés no pot ser exercit respecte als expedients següents:

- a) Els que continguin informació sobre les actuacions del Govern de l'Estat o de les comunitats autònomes, en l'exercici de les seves competències constitucionals no subjectes a dret administratiu.
- b) Els que continguin informació sobre la defensa nacional o la seguretat de l'Estat.
- c) Els tramitats per a la investigació dels delictes si es pot posar en perill la protecció dels drets i les llibertats de tercers o les necessitats de les investigacions que s'estiguin duent a terme.
- d) Els relatius a les matèries protegides pel secret comercial o industrial.

e) Els relatius a actuacions administratives derivades de la política monetària.

6. Es regeixen per les seves disposicions específiques:

a) L'accés als arxius sotmesos a la normativa sobre matèries classificades.

b) L'accés a documents i expedients que continguin dades sanitàries personals dels pacients.

c) Els arxius regulats per la legislació del règim electoral.

d) Els arxius que serveixin a fins exclusivament estadístics dins l'àmbit de la funció estadística pública.

e) El Registre Civil i el Registre Central de Penats i Rebels i els registres de caràcter públic l'ús dels quals estigui regulat per una llei.

f) L'accés als documents que hi ha als arxius de les administracions públiques per part de les persones que tinguin la condició de diputat de les Corts Generals, senador, membre d'una assemblea legislativa de comunitat autònoma o d'una corporació local.

g) La consulta de fons documentals que hi ha als arxius històrics.

7. El dret d'accés ha de ser exercit pels particulars de manera que no quedi afectada l'eficàcia del funcionament dels serveis públics; amb aquesta finalitat, s'ha de formular una petició individualitzada dels documents que es vulguin consultar, sense que s'hagi de formular, excepte per a la seva consideració amb caràcter potestatiu, cap sol·licitud genèrica sobre una matèria o un conjunt de matèries. No obstant això, si els sol·licitants són investigadors que acrediten un interès històric, científic o cultural rellevant, se'n pot autoritzar l'accés directe a la consulta dels expedients, sempre que quedi garantida degudament la intimitat de les persones.

8. El dret d'accés comporta el dret d'obtenir còpies o certificats dels documents l'examen dels quals sigui autoritzat per l'Administració, amb el pagament previ, si s'escau, de les exaccions que estiguin establertes legalment.

9. Ha de ser objecte de publicació periòdica la relació dels documents que estan en poder de les administracions públiques subjectes a un règim de publicitat especial perquè afecten la col·lectivitat en el seu conjunt i tots els altres que puguin ser objecte de consulta pels particulars.

10. Han de ser objecte de publicació regular les instruccions i respostes a consultes plantejades pels particulars o altres òrgans administratius que comportin una interpretació del dret positiu o dels procediments vigents a l'efecte que puguin ser al·legades pels particulars en les seves relacions amb l'Administració.

Article 38. *Registres.*

1. Els òrgans administratius han de portar un registre general en el qual es faci l'assentament corresponent de tot escrit o comunicació que sigui presentat o que es rebí en qualsevol unitat administrativa pròpia. També s'hi ha d'anotar la sortida dels escrits i les comunicacions oficials adreçats a altres òrgans o particulars.

2. Els òrgans administratius poden crear a les unitats administratives corresponents de la seva pròpia organització altres registres amb la finalitat de facilitar la presentació d'escrits i comunicacions. Aquests registres són auxiliars del Registre general, al qual han de comunicar tota anotació que hi efectuïn.

Els assentaments s'han d'anotar respectant l'ordre temporal de recepció o sortida dels escrits i les comunicacions, i han d'indicar la data de la recepció o sortida.

Un cop acabat el tràmit de registre, els escrits i les comunicacions s'han de cursar sense dilació als destina-

taris i a les unitats administratives corresponents des del registre en què s'hagin rebut.

3. Els registres generals, així com tots els registres que les administracions públiques estableixin per a la recepció d'escrits i comunicacions dels particulars o d'òrgans administratius, s'han d'instal·lar en suport informàtic.

El sistema ha de garantir la constància, en cada assentament que es practiqui, d'un número, un epígraf expressiu de la seva naturalesa, la data d'entrada, la data i l'hora de la presentació, la identificació de l'interessat, l'òrgan administratiu remitent, si és procedent, i la persona o l'òrgan administratiu al qual s'envia, i, si s'escau, la referència al contingut de l'escrit o la comunicació que es registra.

Així mateix, el sistema ha de garantir la integració informàtica en el Registre general de les anotacions que es facin en la resta de registres de l'òrgan administratiu.

4. Les sol·licituds, els escrits i les comunicacions que els ciutadans adrecin als òrgans de les administracions públiques es poden presentar:

a) Als registres dels òrgans administratius a què s'adrecin.

b) Als registres de qualsevol òrgan administratiu, que pertanyi a l'Administració General de l'Estat, a la de qualsevol Administració de les comunitats autònomes, o a la d'alguna de les entitats que integren l'Administració local si, en aquest últim cas, s'ha subscrit el conveni oportú.

c) A les oficines de Correus, en la forma que s'estableixi reglamentàriament.

d) A les representacions diplomàtiques o les oficines consulars d'Espanya a l'estranger.

e) A qualsevol altre que estableixin les disposicions vigents.

Mitjançant convenis de col·laboració subscrits entre les administracions públiques, s'han d'establir sistemes d'intercomunicació i coordinació de registres que garanteixin la compatibilitat informàtica i la transmissió telemàtica dels assentaments.

5. Cada Administració pública ha d'establir els dies i l'horari en què han d'estar oberts els seus registres, i ha de garantir el dret dels ciutadans a presentar-hi els documents que preveu l'article 35.

6. Es poden fer efectius, deixant de banda altres mitjans, mitjançant gir postal o telegràfic, o mitjançant transferència adreçada a l'oficina pública corresponent, qualsevol tributs que sigui necessari satisfer en el moment de la presentació de sol·licituds i escrits a les administracions públiques.

7. Les administracions públiques han de fer pública i mantenir actualitzada una relació de les oficines de registre pròpies o concertades, els seus sistemes d'accés i comunicació, així com els horaris de funcionament.

Article 39. *Col·laboració dels ciutadans.*

1. Els ciutadans estan obligats a facilitar a l'Administració informes, inspeccions i altres actes d'investigació només en els casos que preveu la Llei.

2. Els interessats en un procediment que coneguin dades que permetin identificar altres interessats que no hi hagin comparegut tenen el deure de proporcionar-les a l'Administració actuant.

Article 40. *Compareixença dels ciutadans.*

1. La compareixença dels ciutadans davant les oficines públiques només és obligatòria si està previst en una norma amb rang de llei.

2. En els casos en què sigui procedent la compareixença, la citació corresponent ha de fer constar expressament el lloc, la data, l'hora i l'objecte de la compareixença, així com els efectes de no atendre-la.

3. Les administracions públiques, a sol·licitud de l'interessat, li han de lliurar una certificació on consti la compareixença.

Article 41. *Responsabilitat de la tramitació.*

1. Els titulars de les unitats administratives i el personal al servei de les administracions públiques que tenen al seu càrrec la resolució o el despatx dels assumptes són responsables directes de la seva tramitació i han d'adoptar les mesures oportunes per eliminar els obstacles que impedeixin, dificultin o endarrereixin l'exercici ple dels drets dels interessats o el respecte als seus interessos legítims, i han de disposar el que sigui necessari per evitar i eliminar qualsevol anormalitat en la tramitació de procediments.

2. Els interessats poden sol·licitar l'exigència d'aquesta responsabilitat a l'Administració pública que correspongui.

Article 42. *Obligació de resoldre.*

1. L'Administració està obligada a dictar resolució expressa sobre totes les sol·licituds que formulin els interessats, així com en els procediments iniciats d'ofici la instrucció i resolució dels quals afecti els ciutadans o qualsevol interessat.

Estan exceptuats d'aquesta obligació els procediments en què es produeixi la prescripció, la caducitat, la renúncia o el desistiment en els termes que preveu aquesta Llei, així com els relatius a l'exercici de drets que només hagi de ser objecte de comunicació i aquells en què s'hagi produït la pèrdua sobrevinguda de l'objecte del procediment.

2. El termini màxim per resoldre les sol·licituds que formulin els interessats és el que resulti de la tramitació del procediment aplicable en cada cas. Si la norma de procediment no fixa terminis, el termini màxim de resolució és de tres mesos.

Si el nombre de sol·licituds formulades impedeix raonablement el compliment dels terminis previstos en el procediment aplicable o el termini màxim de resolució, l'òrgan competent per instruir o, si s'escau, per resoldre les sol·licituds pot proposar l'ampliació dels terminis que possibiliti l'adopció d'una resolució expressa a l'òrgan competent per resoldre o, si s'escau, a l'òrgan jeràrquicament superior.

L'ampliació dels terminis a què es refereix aquest article no pot ser superior al termini establert inicialment en la tramitació del procediment.

Contra l'acord que resolgui sobre l'ampliació de terminis no es pot presentar cap recurs.

3. Els titulars dels òrgans administratius que tinguin la competència per resoldre els procediments que es tramitin i el personal al servei de les administracions públiques que tinguin al seu càrrec el despatx dels assumptes són responsables directes que l'obligació de resolució expressa es faci efectiva en els terminis establerts.

L'incompliment del que disposa aquest article dóna lloc a l'exigència de responsabilitat disciplinària o, si s'escau, és causa de remoció del lloc de treball.

Article 43. *Actes presumptes.*

1. No obstant el que preveu l'article anterior, si venç el termini de resolució i l'òrgan competent no l'ha dictat expressament, es produeixen els efectes jurídics que estableix aquest article.

El venciment del termini de resolució no eximeix les administracions públiques de l'obligació d'emetre resolució, però s'han d'abstenir de fer-ho quan s'hagi emès la certificació a què es refereix l'article 44.

2. Si en els procediments iniciats en virtut de sol·licituds formulades pels interessats no s'ha dictat resolució dins el termini, es poden entendre estimades aquelles en els supòsits següents:

a) Sol·licituds de concessió de llicències i autoritzacions d'instal·lació, trasllat o ampliació d'empreses o centres de treball.

b) Sol·licituds d'estimació de les quals habilitaria el sol·licitant per a l'exercici de drets preexistents, llevat que l'estimació tingui com a conseqüència que es transfereixin al sol·licitant o a tercers facultats relatives al domini públic o al servei públic; en aquest cas, s'entenen desestimades.

c) En tots els casos, les sol·licituds en què la normativa aplicable no estableixi que queden desestimades si no es dicta resolució expressa.

3. Si en els procediments iniciats en virtut de sol·licituds formulades pels interessats no s'ha dictat resolució dins el termini, es pot entendre dictada la sol·licitud en els supòsits següents:

a) Procediments d'exercici del dret de petició de l'article 29 de la Constitució.

b) Resolució de recursos administratius. No obstant això, si el recurs s'ha interposat contra la desestimació presumpta d'una sol·licitud pel transcurs del termini, s'entén estimat el recurs si, arribat el termini de resolució, l'òrgan administratiu competent no hi dicta resolució expressa.

4. Si es tracta de procediments iniciats d'ofici no susceptibles de produir actes favorables per als ciutadans, s'entenen caducats i s'ha de procedir a l'arxivament de les actuacions, a sol·licitud de qualsevol interessat o d'ofici pel mateix òrgan competent per dictar la resolució, en el termini de trenta dies des del venciment del termini en què va haver de ser dictada, excepte en els casos en què el procediment s'hagi paralitzat per una causa imputable a l'interessat, en què s'interromp el còmput del termini per emetre resolució sobre el procediment.

5. Cada Administració, perquè els ciutadans en tinguin coneixement, pot publicar, d'acord amb el règim d'actes presumptes que preveu aquesta Llei, una relació dels procediments en què la falta de resolució expressa produeix efectes estimatoris i d'aquells en què els produeix desestimatoris.

Article 44. *Certificació d'actes presumptes.*

1. Els actes administratius presumptes es poden fer valer tant davant l'Administració com davant qualsevol altra persona, natural o jurídica, pública o privada.

2. Per a la seva eficàcia, els interessats o la mateixa Administració han d'acreditar els actes presumptes mitjançant una certificació emesa per l'òrgan competent que ha hagut d'emetre resolució expressa sobre el procediment, que l'ha d'estendre inexcusablement en el termini de vint dies des que li hagin sol·licitat, llevat que en aquest termini hagi dictat resolució expressa, sense que es pugui delegar aquesta competència específica.

La certificació d'actes presumptes d'òrgans col·legiats, l'emeten els secretaris o les persones que en tenen atribuïdes aquestes funcions.

La no-emissió, quan sigui procedent, de la certificació dins el termini i amb els requisits establerts, una vegada sol·licitada en la forma escaient, es considera falta molt greu.

3. La certificació que s'emeti ha d'incloure la sol·licitud presentada o l'objecte del procediment seguit, la data d'iniciació, el venciment del termini per dictar resolució i els efectes generats per l'absència de resolució expressa.

Si la certificació no és emesa en el termini establert al número anterior, els actes presumptes també són eficaços i es poden acreditar mitjançant l'exhibició de la petició de la certificació sense que per això quedi desvirtuat el caràcter estimatori o desestimatori establert legalment per a l'acte presumpte.

4. Els interessats poden sol·licitar la certificació corresponent a partir de l'endemà del venciment del termini en què s'hauria hagut de dictar la resolució i poden sol·licitar a l'Administració que se n'exigeixin les responsabilitats corresponents.

5. Els terminis per interposar recursos administratius i contenciosos administratius respecte als actes presumptes es compten a partir de l'endemà de la recepció de la certificació, i si aquesta no és emesa dins el termini, a partir de l'endemà de la finalització d'aquest termini.

Article 45. *Incorporació de mitjans tècnics.*

1. Les administracions públiques han d'impulsar l'ús i l'aplicació de les tècniques i els mitjans electrònics, informàtics i telemàtics per al desplegament de la seva activitat i l'exercici de les seves competències, amb les limitacions que la Constitució i les lleis estableixen a la utilització d'aquests mitjans.

2. Si és compatible amb els mitjans tècnics de què disposen les administracions públiques, els ciutadans s'hi poden relacionar per exercir els seus drets a través de tècniques i mitjans electrònics, informàtics o telemàtics respecte a les garanties i els requisits previstos en cada procediment.

3. Els procediments que es tramitin i terminin en suport informàtic han de garantir la identificació i l'exercici de la competència per l'òrgan que l'exerceix.

4. Els programes i les aplicacions electrònics, informàtics i telemàtics que hagin de ser utilitzats per les administracions públiques per a l'exercici de les seves potestats han de ser aprovats prèviament per l'òrgan competent, el qual n'ha de difondre públicament les característiques.

5. Els documents emesos, sigui quin sigui el seu suport, per mitjans electrònics, informàtics o telemàtics per les administracions públiques, o els que aquestes emetin com a còpies d'originals emmagatzemats per aquests mateixos mitjans, gaudeixen de la validesa i eficàcia de document original sempre que en quedi garantida l'autenticitat, integritat i conservació i, si s'escau, la recepció per l'interessat, així com el compliment de les garanties i els requisits que exigeixen aquestes o altres lleis.

Article 46. *Validesa i eficàcia de documents i còpies.*

1. Cada Administració pública ha de determinar reglamentàriament els òrgans que tenen atribuïdes les competències d'expedició de còpies autèntiques de documents públics o privats.

2. Les còpies de qualssevol documents públics gaudeixen de la mateixa validesa i eficàcia que aquests sempre que hi hagi constància que són autèntiques.

3. Les còpies de documents privats tenen validesa i eficàcia exclusivament en l'àmbit de l'activitat de les administracions públiques, sempre que la seva autenticitat hagi estat comprovada.

4. Tenen la consideració de document públic administratiu els documents emesos vàlidament pels òrgans de les administracions públiques.

CAPÍTOL II

Termes i terminis

Article 47. *Obligatorietat de termes i terminis.*

Els termes i terminis que estableixen aquesta Llei o altres obliguen les autoritats i el personal al servei de les administracions públiques competents per a la tramitació dels assumptes, així com els que hi estiguin interessats.

Article 48. *Còmput.*

1. Sempre que no s'indiqui una altra cosa, si els terminis s'assenyalen per dies, s'entén que aquests són hàbils, i s'exclouen del còmput els diumenges i els que es declarin festius.

Si els terminis s'assenyalen per dies naturals, s'ha de fer constar aquesta circumstància en les notificacions corresponents.

2. Si el termini es fixa en mesos o anys, aquests es computen de data a data. Si en el mes de venciment no hi ha dia equivalent a aquell en què comença el còmput, s'entén que el termini expira l'últim dia del mes.

3. Si l'últim dia del termini és inhàbil, s'entén prorrogat al primer dia hàbil següent.

4. Els terminis que s'indiquen en dies es compten a partir de l'endemà d'aquell en què tingui lloc la notificació o publicació de l'acte de què es tracti o, si s'escau, d'acord amb el que disposa l'article 44.5.

La resta de terminis es compten a partir del dia de la notificació o publicació de l'acte corresponent, llevat que s'hi disposi una altra cosa i, respecte als terminis per iniciar un procediment, a partir del dia en què la sol·licitud ha tingut entrada en qualsevol dels registres de l'òrgan administratiu competent.

5. Si un dia és hàbil en el municipi o la comunitat autònoma en què resideix l'interessat, i inhàbil a la seu de l'òrgan administratiu, o a la inversa, es considera inhàbil en tot cas.

6. La declaració d'un dia com a inhàbil a l'efecte de còmput de terminis no determina per si sola el funcionament dels centres de treball de les administracions públiques, l'organització del temps de treball ni l'accés dels ciutadans als registres.

7. L'Administració General de l'Estat i les administracions de les comunitats autònomes, d'acord amb el calendari laboral oficial, han de fixar en el seu àmbit respectiu el calendari de dies inhàbils a l'efecte de còmput de terminis. El calendari aprovat per les comunitats autònomes ha d'incloure els dies inhàbils de les entitats que integren l'Administració local corresponent al seu àmbit territorial, a les quals és aplicable.

Aquest calendari s'ha de publicar abans del començament de cada any en el diari oficial que correspongui i en altres mitjans de difusió que garanteixin que els ciutadans el coneixen.

Article 49. *Ampliació.*

1. L'Administració, llevat que hi hagi un precepte en contra, pot concedir, d'ofici o a petició dels interessats, una ampliació dels terminis establerts que no excedeixi la meitat, si les circumstàncies ho aconsellen i no es perjudiquen drets de tercer.

S'exclouen de les ampliacions que regula aquest article les ampliacions a què fa referència l'article 42.2.

2. L'ampliació dels terminis pel temps màxim permès s'aplica en tot cas als procediments tramitats per les missions diplomàtiques i oficines consulars, així com aquells que es tramitin a l'interior i que exigeixin fer algun tràmit a l'estranger o en què intervinguin interessats residents fora d'Espanya.

Article 50. Tramitació d'urgència.

1. Si raons d'interès públic ho aconsellen, es pot acordar, d'ofici o a petició de l'interessat, l'aplicació al procediment de la tramitació d'urgència, per la qual es redueixen a la meitat els terminis que s'estableixen per al procediment ordinari, llevat dels relatius a la presentació de sol·licituds i recursos.

2. No hi pot haver cap recurs en contra de l'acord que declari l'aplicació de la tramitació d'urgència al procediment.

TÍTOL V**De les disposicions i els actes administratius****CAPÍTOL I****Disposicions administratives****Article 51. Jerarquia i competència.**

1. Les disposicions administratives no poden vulnerar la Constitució o les lleis ni regular les matèries que la Constitució o els estatuts d'autonomia reconeixen de la competència de les Corts Generals o de les assemblees legislatives de les comunitats autònomes.

2. Cap disposició administrativa no pot vulnerar els preceptes d'una altra de rang superior.

3. Les disposicions administratives s'han d'ajustar a l'ordre de jerarquia que estableixen les lleis.

Article 52. Publicitat i inderogabilitat singular.

1. Perquè tinguin efectes jurídics, les disposicions administratives s'han de publicar en el diari oficial que correspongui.

2. Les resolucions administratives de caràcter particular no poden vulnerar el que estableix una disposició de caràcter general, encara que aquelles tinguin el mateix rang o superior.

CAPÍTOL II**Requisits dels actes administratius****Article 53. Producció i contingut.**

1. Els actes administratius que dictin les administracions públiques, d'ofici o a instància de l'interessat, les ha de produir l'òrgan competent ajustant-se al procediment establert.

2. El contingut dels actes s'ha d'ajustar al que disposa l'ordenament jurídic i ha de ser determinat i adequat als fins d'aquells.

Article 54. Motivació.

1. Han de ser motivats, amb referència succinta de fets i fonaments de dret:

a) Els actes que limitin drets subjectius o interessos legítims.

b) Els actes que resolguin un procediment de revisió d'ofici d'actes administratius, recursos administratius, reclamacions prèvies a la via judicial i procediments d'arbitratge.

c) Els que se separin del criteri seguit en actuacions precedents o del dictamen d'òrgans consultius.

d) Els acords de suspensió d'actes, sigui quin sigui el motiu.

e) Els acords d'aplicació de la tramitació d'urgència o d'ampliació de terminis.

f) Els acords que es dictin en l'exercici de potestats discrecionals, així com els que ho hagin de ser en virtut d'una disposició legal o reglamentària expressa.

2. La motivació dels actes que posin fi als procediments selectius i de concurrència competitiva s'ha de fer de conformitat amb el que disposin les normes que regulen les seves convocatòries, i en tot cas s'han d'acreditar en el procediment els fonaments de la resolució que s'adopti.

Article 55. Forma.

1. Els actes administratius s'han de fer per escrit llevat que la seva naturalesa exigeixi o permeti una altra forma més adequada d'expressió i constància.

2. En els casos que els òrgans administratius exerceixin la seva competència de manera verbal, la constància escrita de l'acte, quan sigui necessària, l'ha de fer i signar el titular de l'òrgan inferior o funcionari que la rebí oralment, que ha d'indicar en la seva comunicació l'autoritat de la qual procedeix. Si es tracta de resolucions, el titular de la competència ha d'autoritzar una relació de les que hagi dictat de manera verbal, i n'ha de fer constar el contingut.

3. Quan s'hagin de dictar una sèrie d'actes administratius de la mateixa naturalesa, com ara nomenaments, concessions o llicències, es poden refundre en un únic acte, acordat per l'òrgan competent, que ha d'especificar les persones o altres circumstàncies que individualitzin els efectes de l'acte per a cada interessat.

CAPÍTOL III**Eficàcia dels actes****Article 56. Executivitat.**

Els actes de les administracions públiques subjectes al dret administratiu són executius d'acord amb el que disposa aquesta Llei.

Article 57. Efectes.

1. Els actes de les administracions públiques subjectes al dret administratiu es consideren vàlids i produeixen efectes des de la data en què es dictin, llevat que s'hi disposi una altra cosa.

2. L'eficàcia ha de quedar ajornada si així ho exigeix el contingut de l'acte o està supeditada a la seva notificació, publicació o aprovació superior.

3. Excepcionalment, es pot atorgar eficàcia retroactiva als actes si es dicten en substitució d'actes anul·lats, i, així mateix, si produeixen efectes favorables a l'interessat, sempre que els supòsits de fet necessaris siguin presents en la data a què es retrotregui l'eficàcia de l'acte i aquesta no lesioni drets o interessos legítims d'altres persones.

Article 58. Notificació.

1. S'han de notificar als interessats les resolucions i actes administratius que afectin els seus drets i interessos, en els termes que preveu l'article següent.

2. Tota notificació ha de ser cursada en el termini de deu dies a partir de la data en què l'acte hagi estat dictat, i ha de contenir el text íntegre de la resolució, amb indicació de si és definitiu o no en la via administrativa, l'expressió dels recursos que siguin procedents, l'òrgan davant el qual s'han de presentar i el termini per interposar-los, sense perjudici que els interessats hi puguin exercir, si s'escau, qualsevol altre que creguin procedent.

3. Les notificacions defectuoses tenen efecte a partir de la data en què l'interessat faci actuacions que suposin el coneixement del contingut de la resolució o acte objecte de la notificació, o hi interposin el recurs procedent.

Article 59. *Pràctica de la notificació.*

1. Les notificacions s'han de practicar per qualsevol mitjà que permeti tenir constància que l'han rebut l'interessat o el seu representant, així com de la data, la identitat i el contingut de l'acte notificat.

L'acreditació de la notificació efectuada s'ha d'incorporar a l'expedient.

2. En els procediments iniciats a sol·licitud de l'interessat, la notificació s'ha de practicar en el lloc que aquest hagi assenyalat amb aquesta finalitat a la sol·licitud. Quan això no sigui possible, en qualsevol lloc adequat amb aquesta finalitat, i per qualsevol mitjà d'acord amb el que disposa l'apartat primer d'aquest article.

Si la notificació es practica en el domicili de l'interessat, si aquest no hi és present en el moment del lliurament de la notificació, se'n pot fer càrrec qualsevol persona que estigui en el domicili i faci constar la seva identitat.

3. Si l'interessat o el seu representant rebutja la notificació d'una actuació administrativa, això s'ha de fer constar en l'expedient, s'han d'especificar les circumstàncies de l'intent de notificació i s'ha de tenir per efectuat el tràmit seguint el procediment.

4. Si els interessats en un procediment són desconeguts, s'ignora el lloc de la notificació o el mitjà a què es refereix el punt 1 d'aquest article, o bé, intentada la notificació, no s'ha pogut practicar, la notificació s'ha de fer per mitjà d'anuncis en el tauler d'edictes de l'ajuntament del seu últim domicili i en el «Butlletí Oficial de l'Estat», de la comunitat autònoma o de la província, segons quina sigui l'Administració de la qual procedeixi l'acte per notificar, i l'àmbit territorial de l'òrgan que l'ha dictat.

En cas que l'últim domicili conegut radiqui en un país estranger, la notificació s'ha de fer mitjançant la seva publicació en el tauler d'anuncis del consolat o la secció consular de l'ambaixada corresponent.

Les administracions públiques poden establir altres formes de notificació complementàries a través de la resta de mitjans de difusió, que no exclou l'obligació de notificar d'acord amb els dos paràgrafs anteriors.

5. La publicació, en els termes de l'article següent, substitueix la notificació i té els mateixos efectes en els casos següents:

a) Si l'acte té per destinatari una pluralitat indeterminada de persones o si l'Administració estima que la notificació efectuada a un sol interessat és insuficient per garantir la notificació a tots; en aquest últim cas, és addicional a la notificació que s'ha fet.

b) Si es tracta d'actes que integren un procediment selectiu o de concurrència competitiva de qualsevol tipus. En aquest cas, la convocatòria del procediment ha d'indicar el tauler d'anuncis o el mitjà de comunicació en què s'han d'efectuar les publicacions successives, i no tenen validesa les que es portin a terme en llocs diferents.

Article 60. *Publicació.*

1. Els actes administratius han de ser objecte de publicació si ho estableixen les normes reguladores de cada procediment o si ho aconsellen raons d'interès públic que apreciï l'òrgan competent.

2. La publicació d'un acte ha de contenir els mateixos elements que el punt 2 de l'article 58 exigeix respecte a les notificacions. També és aplicable a la publicació el que estableix el punt 3 del mateix article.

En els supòsits de publicacions d'actes que continguin elements comuns, es poden publicar de manera conjunta

els aspectes coincidents, i s'han d'especificar només els aspectes individuals de cada acte.

Article 61. *Indicació de notificacions i publicacions.*

Si l'òrgan competent aprecia que la notificació per mitjà d'anuncis o la publicació d'un acte lesiona drets o interessos legítims, s'ha de limitar a publicar en el diari oficial que correspongui una indicació succinta del contingut de l'acte i del lloc on els interessats poden comparèixer, en el termini que s'estableixi, perquè tinguin coneixement del contingut íntegre d'aquest acte i hi hagi constància d'aquest coneixement.

CAPÍTOL IV

Nul·litat i anul·labilitat

Article 62. *Nul·litat de ple dret.*

1. Els actes de les administracions públiques són nuls de ple dret en els casos següents:

- Els que lesionen el contingut essencial dels drets i les llibertats susceptibles d'empara constitucional.
- Els dictats per un òrgan manifestament incompetent per raó de la matèria o del territori.
- Els que tenen un contingut impossible.
- Els que són constitutius d'infracció penal o es dicten com a conseqüència d'aquesta.
- Els dictats prescindint del tot i absolutament del procediment legalment establert o de les normes que contenen les regles essencials per a la formació de la voluntat dels òrgans col·legiats.
- Els actes expressos o presumptes contraris a l'ordenament jurídic pels quals s'adquireixen facultats o drets si no hi ha els requisits essencials per a la seva adquisició.
- Qualsevol altre que s'estableixi expressament en una disposició de rang legal.

2. També són nul·les de ple dret les disposicions administratives que vulnereu la Constitució, les lleis o altres disposicions administratives de rang superior, les que regulen matèries reservades a la llei i les que estableixen la retroactivitat de disposicions sancionadores no favorables o restrictives de drets individuals.

Article 63. *Anul·labilitat.*

1. Són anul·lables els actes de l'Administració que incorren en qualsevol infracció de l'ordenament jurídic, fins i tot la desviació de poder.

2. No obstant això, el defecte de forma només determina l'anul·labilitat si l'acte no té els requisits formals indispensables per assolir la seva finalitat o dóna lloc a la indefensió dels interessats.

3. La realització d'actuacions administratives fora del temps que se'ls hagi establert només implica l'anul·labilitat de l'acte si ho imposa la naturalesa del terme o termini.

Article 64. *Transmissibilitat.*

1. La nul·litat o anul·labilitat d'un acte no implica la dels successius en el procediment que siguin independents del primer.

2. La nul·litat o anul·labilitat en part de l'acte administratiu no implica la de les seves parts independents d'aquell llevat que la part viciada sigui tan important que sense aquesta part l'acte administratiu no s'hauria dictat.

Article 65. *Conversió d'actuacions viciades.*

Els actes nuls o anul·lables que, tanmateix, continguin els elements constitutius d'un altre de diferent tenen els efectes d'aquest.

Article 66. *Conservació d'actes i tràmits.*

L'òrgan que declari la nul·litat o anul·li les actuacions ha de disposar sempre la conservació dels actes i tràmits el contingut dels quals s'hauria mantingut igual si no s'hagués comès la infracció.

Article 67. *Convalidació.*

1. L'Administració pot convalidar els actes anul·lables i resoldre els vicis que continguin.

2. L'acte de convalidació ha de tenir efecte des de la seva data, llevat del que es disposa anteriorment per a la retroactivitat dels actes administratius.

3. Si el vici consisteix en incompetència no determinant de nul·litat, la convalidació la pot fer l'òrgan competent quan sigui superior jeràrquic del que va dictar l'acte viciat.

4. Si el vici consisteix en la falta d'alguna autorització, l'acte pot ser convalidat mitjançant el seu atorgament per l'òrgan competent.

TÍTOL VI

De les disposicions generals sobre els procediments administratius

CAPÍTOL I

Iniciació del procediment

Article 68. *Classes d'iniciació.*

Els procediments es poden iniciar d'ofici o a sol·licitud de la persona interessada.

Article 69. *Iniciació d'ofici.*

1. Els procediments s'inicien d'ofici per acord de l'òrgan competent, o bé per iniciativa pròpia o com a conseqüència d'una ordre superior, a petició raonada d'altres òrgans o per denúncia.

2. Amb anterioritat a l'acord d'iniciació, l'òrgan competent pot obrir un període d'informació prèvia amb la finalitat de conèixer les circumstàncies del cas concret i la conveniència d'iniciar el procediment o no.

Article 70. *Sol·licituds d'iniciació.*

1. Les sol·licituds que es formulin han de contenir:

a) Nom i cognoms de l'interessat i, si s'escau, de la persona que el representi, així com la identificació del mitjà preferent o del lloc que s'assenyali a l'efecte de les notificacions.

b) Fets, raons i petició en què es concreti, amb tota claredat, la sol·licitud.

c) Lloc i data.

d) Signatura del sol·licitant o acreditació de l'autenticitat de la seva voluntat expressada per qualsevol mitjà.

e) Òrgan, centre o unitat administrativa a la qual s'adreça.

2. Si les pretensions corresponents a una pluralitat de persones tenen un contingut i fonament idèntic o substancialment similar, es poden formular en una única sol·licitud, llevat que les normes reguladores dels procediments específics disposin una altra cosa.

licitud, llevat que les normes reguladores dels procediments específics disposin una altra cosa.

3. De les sol·licituds, les comunicacions i els escrits que presentin els interessats a les oficines de l'Administració, aquests en poden exigir el rebut corresponent que acrediti la data de presentació, i s'admet com a tal una còpia en la qual figuri la data de presentació anotada per l'oficina.

4. Les administracions públiques han d'establir models i sistemes normalitzats de sol·licituds si es tracta de procediments que impliquin la resolució nombrosa d'una sèrie de procediments. Aquests models han d'estar a disposició dels ciutadans a les dependències administratives.

Els sol·licitants poden adjuntar els elements que estimin convenient per precisar o completar les dades del model, i aquests elements han de ser admesos i tinguts en compte per l'òrgan al qual s'adrecin.

Article 71. *Resolució i millora de la sol·licitud.*

1. Si la sol·licitud d'iniciació no reuneix els requisits que assenyalava l'article anterior i els que exigeix, si s'escau, la legislació específica aplicable, s'ha de requerir l'interessat perquè, en un termini de deu dies, esmeni la falta o hi adjunti els documents preceptius, amb la indicació que, si no ho fa, es considerarà desestimada la petició i s'arxivará sense cap altre tràmit, amb els efectes que preveu l'article 42.1.

2. Sempre que no es tracti de procediments selectius o de concurrència competitiva, aquest termini es pot ampliar prudencialment, fins a cinc dies, a petició de l'interessat o a iniciativa de l'òrgan, si l'aportació dels documents requerits presenta dificultats especials.

3. En els procediments iniciats a sol·licitud dels interessats, l'òrgan competent pot sol·licitar al sol·licitant la modificació o millora voluntàries dels seus termes. Se n'ha d'aixecar acta succinta, que s'ha d'incorporar al procediment.

Article 72. *Mesures provisionals.*

1. Un cop iniciat el procediment, l'òrgan administratiu competent per emetre resolució pot adoptar les mesures provisionals que estimi oportunes per assegurar l'eficàcia de la resolució que pugui dictar, si hi ha suficients elements de judici.

2. No es poden dictar mesures provisionals que puguin causar perjudici de reparació difícil o impossible als interessats o que impliquin violació de drets emparats per les lleis.

Article 73. *Acumulació.*

L'òrgan administratiu que iniciï o tramiti un procediment, sigui quina sigui la forma en què s'hagi iniciat, pot disposar que s'acumuli a altres amb què tingui identitat substancial o connexió íntima.

Contra l'acord d'acumulació, no és procedent cap recurs.

CAPÍTOL II

Ordenació del procediment

Article 74. *Impuls.*

1. El procediment, sotmès al criteri de celeritat, s'ha d'impulsar d'ofici en tots els seus tràmits.

2. En el despatx dels expedients s'ha de mantenir l'ordre rigorós d'incoació en assumptes de naturalesa homogènia, llevat que el titular de la unitat administrativa

doni ordre motivada en contra, de la qual quedi constància.

L'incompliment del que disposa el paràgraf anterior dóna lloc a l'exigència de responsabilitat disciplinària de l'infractor o, si s'escau, és causa de remoció del lloc de treball.

Article 75. *Celeritat.*

1. S'han d'acordar en un sol acte tots els tràmits que, per la seva naturalesa, admetin una impulsió simultània i no sigui obligat el seu compliment successiu.

2. En sol·licitar els tràmits que hagin de complir altres òrgans, s'ha de consignar a la comunicació cursada el termini legal que s'estableixi amb aquesta finalitat.

Article 76. *Compliment de tràmits.*

1. Els tràmits que hagin de dur a terme els interessats s'han de fer en el termini de deu dies a partir de la notificació de l'acte corresponent, llevat en el cas que a la norma corresponent es fixi un termini diferent.

2. Si en qualsevol moment es considera que algun dels actes dels interessats no reuneix els requisits necessaris, l'Administració ho ha de posar en coneixement del seu autor i li ha de concedir un termini de deu dies per esmenar-ho.

3. Els interessats que no compleixin el que disposen els apartats anteriors poden ser declarats d'acordats en el seu dret al tràmit corresponent; tanmateix, s'ha d'admetre l'actuació de l'interessat, i ha de produir els seus efectes legals, si es produeix abans o dins del dia que es notifiqui la resolució en la qual es consideri transcorregut el termini.

Article 77. *Qüestions incidentals.*

Les qüestions incidentals que se susciten en el procediment, fins i tot les que es refereixin a la nul·litat d'actuacions, no en suspensen la tramitació, llevat de la recusació.

CAPÍTOL III

Instrucció del procediment

SECCIÓ 1a DISPOSICIONS GENERALS

Article 78. *Actes d'instrucció.*

1. Els actes d'instrucció necessaris per a la determinació, el coneixement i la comprovació de les dades en virtut de les quals s'hagi de pronunciar la resolució, els ha de fer d'ofici l'òrgan que tramiti el procediment, sense perjudici del dret dels interessats de proposar les actuacions que requereixin la seva intervenció o constitueixin tràmits establerts legalment o reglamentàriament.

2. Els resultats dels sondejos i les enquestes d'opinió que s'incorporin a la instrucció d'un procediment han de reunir les garanties que s'estableixen legalment per a aquestes tècniques d'informació, així com la identificació tècnica del procediment seguit per obtenir aquests resultats.

Article 79. *Al·legacions.*

1. Els interessats, en qualsevol moment del procediment anterior al tràmit d'audiència, poden adduir al·legacions i aportar documents o altres elements de judici.

Els uns i els altres els ha de tenir en compte l'òrgan competent en redactar la proposta de resolució corresponent.

2. En tot moment els interessats poden al·legar els defectes de tramitació i, en especial, els que suposin la paralització, infracció dels terminis assenyalats preceptivament o l'omissió de tràmits que poden ser solucionats abans de la resolució definitiva de l'assumpte. Aquestes al·legacions poden donar lloc, si hi ha raons per fer-ho, a exigir la responsabilitat disciplinària corresponent.

SECCIÓ 2a PROVA

Article 80. *Mitjans i període de prova.*

1. Els fets rellevants per a la decisió d'un procediment es poden acreditar per qualsevol mitjà de prova admissible en dret.

2. Si l'Administració no té per certs els fets al·legats pels interessats o la naturalesa del procediment ho exigeix, el seu instructor ha d'acordar l'obertura d'un període de prova per un termini no superior a trenta dies ni inferior a deu, a fi que es puguin practicar totes les proves que es considerin pertinents.

3. L'instructor del procediment només pot rebutjar les proves proposades pels interessats quan siguin manifestament improcedents o innecessàries, mitjançant una resolució motivada.

Article 81. *Pràctica de prova.*

1. L'Administració ha de comunicar als interessats, amb suficient antelació, l'inici de les actuacions necessàries per dur a terme les proves que hagin estat admeses.

2. En la notificació s'ha de consignar el lloc, la data i l'hora en què s'ha de practicar la prova, amb l'avertiment, si s'escau, que l'interessat pot nomenar tècnics perquè l'assisteixin.

3. En els casos en què, a petició de l'interessat, s'hagin d'efectuar proves la realització de les quals impliqui despeses que no hagi de suportar l'Administració, aquesta en pot exigir l'avangament, a reserva de la liquidació definitiva, una vegada practicada la prova. La liquidació de les despeses s'ha de practicar adjuntant els comprovants que n'acreditin la realitat i la quantia.

SECCIÓ 3a INFORMES

Article 82. *Petició.*

1. A l'efecte de la resolució del procediment, s'han de sol·licitar els informes que siguin preceptius per disposicions legals, i els que es considerin necessaris per resoldre. S'ha d'esmentar el precepte que els exigeixi o s'ha de fonamentar, si s'escau, la conveniència de reclamar-los.

2. En la petició d'informe s'ha de concretar l'aspecte o els aspectes sobre els quals se sol·licita.

Article 83. *Evacuació.*

1. Llevat que hi hagi una disposició expressa en contra, els informes són facultatius i no vinculants.

2. Els informes han de ser evacuats en el termini de deu dies, llevat que una disposició o el compliment de la resta dels terminis del procediment permeti o exigeixi un altre termini més ampli o més restringit.

3. Si no s'emet l'informe en el termini assenyalat, i sense perjudici de la responsabilitat en què incorri el responsable de la demora, es poden prosseguir les actuacions sigui quin sigui el caràcter de l'informe sol·licitat, excepte en els supòsits d'informes preceptius que siguin determinants per a la resolució del procediment; en aquest cas, es pot interrompre el termini dels tràmits successius.

4. Si l'informe l'ha d'emetre una Administració pública diferent de la que tramita el procediment a fi d'ex-

pressar el punt de vista corresponent a les seves competències respectives, i transcorre el termini sense que aquell s'hagi evacuat, es poden prosseguir les actuacions.

L'informe emès fora de termini pot no ser tingut en compte en adoptar la resolució corresponent.

SECCIÓ 4a PARTICIPACIÓ DELS INTERESSATS

Article 84. *Tràmit d'audiència.*

1. Una vegada instruïts els procediments, i immediatament abans de redactar la proposta de resolució, s'han de posar de manifest als interessats o, si s'escau, als seus representants, llevat del que afecti les informacions i dades a què es refereix l'article 37.5.

2. Els interessats, en un termini no inferior a deu dies ni superior a quinze, poden al·legar i presentar els documents i les justificacions que estimin pertinents.

3. Si abans del venciment del termini els interessats manifesten la seva decisió de no fer-hi al·legacions ni aportar nous documents o justificacions, el tràmit es considera realitzat.

4. Es pot prescindir del tràmit d'audiència si no figuren en el procediment ni són tinguts en compte en la resolució altres fets ni altres al·legacions i proves que els que hagi adduït l'interessat.

Article 85. *Actuació dels interessats.*

1. Els actes d'instrucció que requereixin la intervenció dels interessats s'han de practicar en la forma que resulti més còmoda per a ells i que sigui compatible, en la mesura que sigui possible, amb les seves obligacions laborals o professionals.

2. Els interessats, en tot cas, poden actuar assistits d'un assessor quan ho considerin convenient en defensa dels seus interessos.

3. En tot cas, l'òrgan instructor ha d'adoptar les mesures necessàries per aconseguir el respecte ple dels principis de contradicció i d'igualtat dels interessats en el procediment.

Article 86. *Informació pública.*

1. L'òrgan al qual correspongui la resolució del procediment, si la naturalesa d'aquest ho requereix, pot acordar un període d'informació pública.

2. A aquest efecte, s'ha d'anunciar en el «Butlletí Oficial de l'Estat», de la comunitat autònoma, o en el de la província respectiva, a fi que qualsevol persona física o jurídica pugui examinar el procediment o la part que s'acordi.

L'anunci ha d'assenyalar el lloc d'exhibició i ha de determinar el termini per formular al·legacions, que en cap cas no pot ser inferior a vint dies.

3. La incompareixença en aquest tràmit no impedeix que els interessats interposin els recursos procedents contra la resolució definitiva del procediment.

La compareixença en el tràmit d'informació pública no atorga, per si mateixa, la condició d'interessat. No obstant això, els qui presentin al·legacions o observacions en aquest tràmit tenen dret a obtenir de l'Administració una resposta raonada, que pot ser comuna per a totes les al·legacions que plantegin qüestions substancialment iguals.

4. D'acord amb el que disposen les lleis, les administracions públiques poden establir altres formes, mitjans i cursos de participació dels ciutadans, directament o a través de les organitzacions i associacions reconegudes per la llei en el procediment d'elaboració de les disposicions i els actes administratius.

CAPÍTOL IV

Finalització del procediment

SECCIÓ 1a DISPOSICIONS GENERALS

Article 87. *Terminació.*

1. Posen fi al procediment la resolució, el desistiment, la renúncia al dret en què es fonamenta la sol·licitud, si aquesta renúncia no està prohibida per l'ordenament jurídic, i la declaració de caducitat.

2. També produeix la terminació del procediment la impossibilitat material de continuar-lo per causes sobrevingudes. La resolució que es dicti ha de ser motivada en tot cas.

Article 88. *Terminació convencional.*

1. Les administracions públiques poden subscriure acords, pactes, convenis o contractes amb persones tant de dret públic com privat, sempre que no siguin contraris a l'ordenament jurídic ni s'ocupin de matèries no susceptibles de transacció i tinguin per objecte satisfer l'interès públic que tenen encarregat, amb l'abast, els efectes i el règim jurídic específic que en cada cas prevegi la disposició que ho reguli. Aquests actes poden tenir la consideració de finalitzadors dels procediments administratius o es poden inserir amb caràcter previ, vinculant o no, a la resolució que els doni per acabats.

2. Aquests instruments han d'establir com a contingut mínim la identificació de les parts interventores, l'àmbit personal, funcional i territorial, i el termini de vigència, i s'han de publicar o no segons la seva naturalesa i les persones a les quals estiguin destinats.

3. En tot cas, requereixen l'aprovació expressa del Consell de Ministres els acords que s'ocupin de matèries que siguin competència directa d'aquest òrgan.

4. Els acords que se subscriuguin no han de suposar alteració de les competències atribuïdes als òrgans administratius ni de les responsabilitats que corresponguin a les autoritats i els funcionaris relatives al funcionament dels serveis públics.

SECCIÓ 2a RESOLUCIÓ

Article 89. *Contingut.*

1. La resolució que posi fi al procediment ha de decidir totes les qüestions que plantegin els interessats i aquelles altres que en derivin.

Si es tracta de qüestions connexes que no han estat plantejades pels interessats, l'òrgan competent s'hi pot pronunciar, i abans els ho ha de posar de manifest per un termini no superior a quinze dies, perquè hi formulin les al·legacions que creguin pertinents i aportin, si s'escau, els mitjans de prova.

2. En els procediments tramitats a sol·licitud de l'interessat, la resolució ha de ser congruent amb les peticions que aquest hagi formulat, sense que en cap cas no pugui agreujar la seva situació inicial i sense perjudici de la potestat de l'Administració d'incoar d'ofici un nou procediment, si és procedent.

3. Les resolucions han de contenir la decisió, que ha de ser motivada en els casos a què es refereix l'article 54. Han d'expressar, a més, els recursos en contra que siguin procedents, l'òrgan administratiu o judicial davant el qual s'han de presentar i el termini per interposar-los, sense perjudici que els interessats en puguin exercir qualsevol altre que estimin oportú.

4. En cap cas l'Administració no es pot abstenir de resoldre adduint pretext de silenci, obscuritat o insuficiència dels preceptes legals aplicables al cas, tot i que pot

resoldre la inadmissió de les sol·licituds de reconeixement de drets no previstos en l'ordenament jurídic o que manifestament no tenen fonament, sense perjudici del dret de petició que preveu l'article 29 de la Constitució.

5. L'acceptació d'informes o dictàmens serveix de motivació a la resolució si s'incorporen al seu text.

SECCIÓ 3a DESISTIMENT I RENÚNCIA

Article 90. *Exercici.*

1. Tot interessat pot desistir de la seva sol·licitud o, si no està prohibit per l'ordenament jurídic, pot renunciar als seus drets.

2. Si l'escrit d'iniciació l'han formulat dos interessats o més, el desistiment o la renúncia només afecta aquells que l'han formulat.

Article 91. *Mitjans i efectes.*

1. Tant el desistiment com la renúncia es poden fer per qualsevol mitjà que permeti tenir-ne constància.

2. L'Administració ha d'acceptar el desistiment o la renúncia, i ha de declarar acabat el procediment llevat que s'hi hagin personat tercers interessats i aquests n'instin la continuació en el termini de deu dies des que se'ls va notificar el desistiment.

3. Si la qüestió suscitada per la incoació del procediment comporta interès general o és convenient substanciar-la perquè sigui definida i aclarida, l'Administració pot limitar els efectes del desistiment o la renúncia a l'interessat i seguir el procediment.

SECCIÓ 4a CADUCITAT

Article 92. *Requisits i efectes.*

1. En els procediments iniciats a sol·licitud de l'interessat, si se'n produeix la paralització per una causa que li és imputable, l'Administració l'ha d'advertir que, al cap de tres mesos es produirà la seva caducitat. Una vegada consumit aquest termini sense que el particular requereixi digui dins el termini les activitats necessàries per reprendre la tramitació, l'Administració ha d'acordar l'arxivament de les actuacions i ho ha de notificar a l'interessat. Contra la resolució que declari la caducitat són procedents els recursos pertinents.

2. No es pot acordar la caducitat per la simple inactivitat de l'interessat en el compliment de tràmits, sempre que no siguin indispensables per dictar resolució. Aquesta inactivitat no només té l'efecte que la pèrdua del dret a aquest tràmit.

3. La caducitat no produeix per si sola la prescripció de les accions del particular o de l'Administració, però els procediments caducats no interrompen el termini de prescripció.

4. Pot no ser aplicable la caducitat en el supòsit que la qüestió suscitada afecti l'interès general, o si és convenient substanciar-la perquè sigui definida i aclarida.

CAPÍTOL V

Execució

Article 93. *Títol.*

1. Les administracions públiques no han d'iniciar cap actuació material d'execució de resolucions que limiti drets dels particulars sense que prèviament hagi estat adoptada la resolució que li serveixi de fonament jurídic.

2. L'òrgan que ordeni un acte d'execució material de resolucions està obligat a notificar al particular interessat la resolució que autoritzi l'actuació administrativa.

Article 94. *Executorietat.*

Els actes de les administracions públiques subjectes al dret administratiu són immediatament executius, llevat del que preveuen els articles 111 i 138, i en els casos en què una disposició estableixi el contrari o requereixin l'aprovació o autorització superior.

Article 95. *Execució forçosa.*

Les administracions públiques, a través dels seus òrgans competents en cada cas, poden procedir, amb advertiment previ, a l'execució forçosa dels actes administratius, llevat en els supòsits que se suspengui l'execució d'acord amb la llei, o si la Constitució o la llei exigeixen la intervenció dels tribunals.

Article 96. *Mitjans d'execució forçosa.*

1. L'execució forçosa per les administracions públiques s'ha d'efectuar, respectant sempre el principi de proporcionalitat, pels mitjans següents:

- Constrenyiment sobre el patrimoni.
- Execució subsidiària.
- Multa coercitiva.
- Compulsió sobre les persones.

2. Si són diversos els mitjans d'execució admissibles, s'ha de triar el que sigui menys restrictiu de la llibertat individual.

3. Si és necessari entrar en el domicili de l'afectat, les administracions públiques n'han d'obtenir el consentiment o, si no, l'autorització judicial oportuna.

Article 97. *Constrenyiment sobre el patrimoni.*

1. Si en virtut d'un acte administratiu s'ha de satisfer una quantitat líquida, s'ha de seguir el procediment que preveuen les normes reguladores del procediment recaptador en la via executiva.

2. En tot cas, no es pot imposar als administrats una obligació pecuniària que no estigui establerta d'acord amb una norma de rang legal.

Article 98. *Execució subsidiària.*

1. Escau l'execució subsidiària si es tracta d'actes que no són personalíssims i poden ser realitzats per subjecte diferent de l'obligat.

2. En aquest cas, les administracions públiques han de dur a terme l'acte, per si o a través de les persones que determinin, a costa de l'obligat.

3. L'import de les despeses, els danys i els perjudicis s'ha d'exigir d'acord amb el que disposa l'article anterior.

4. Aquest import es pot liquidar de manera provisional i s'ha de fer abans de l'execució, a reserva de la liquidació definitiva.

Article 99. *Multa coercitiva.*

1. Si ho autoritzen les lleis, i en la forma i quantia que aquestes determinin, les administracions públiques, per a l'execució de determinats actes, poden imposar multes coercitives, reiterades per lapsos de temps que siguin suficients per complir el que s'ordeni, en els supòsits següents:

- Actes personalíssims en què no sigui procedent la compulsió directa sobre la persona de l'obligat.
- Actes en què sigui procedent la compulsió però en els quals l'Administració no l'estimi convenient.
- Actes l'execució dels quals l'obligat pugui encarregar a una altra persona.

2. La multa coercitiva és independent de les sancions que es puguin imposar amb aquest caràcter i que hi siguin compatibles.

Article 100. *Compulsió sobre les persones.*

1. Els actes administratius que imposin una obligació personalíssima de no fer o suportar poden ser executats per compulsió directa sobre les persones en els casos en què la llei ho autoritzi expressament, i sempre en el respecte de la seva dignitat i dels drets que reconeix la Constitució.

2. Si, tractant-se d'obligacions personalíssimes de fer, no es realitza la prestació, l'obligat ha de rescabalar els danys i perjudicis, que s'han de liquidar i cobrar per la via administrativa.

Article 101. *Prohibició d'interdictes.*

No s'admeten a tràmit interdictes contra les actuacions dels òrgans administratius que es facin en matèria de la seva competència i d'acord amb el procediment establert legalment.

TÍTOL VII

De la revisió dels actes en via administrativa

CAPÍTOL I

Revisió d'ofici

Article 102. *Revisió d'actes nuls.*

1. Les administracions públiques, en qualsevol moment, per iniciativa pròpia o a sol·licitud de l'interessat, i amb el dictamen favorable previ del Consell d'Estat o l'òrgan consultiu de la comunitat autònoma, si n'hi ha, poden declarar d'ofici la nul·litat dels actes esmentats a l'article 62.1 que hagin posat fi a la via administrativa o contra els quals no s'hagi interposat cap recurs administratiu dins el termini.

2. El procediment de revisió d'ofici, fonamentat en una causa de nul·litat, s'ha d'instruir i resoldre d'acord amb les disposicions del títol VI d'aquesta llei. En tot cas, la resolució que es dicti requereix el dictamen previ del Consell d'Estat o l'òrgan consultiu de la comunitat autònoma si n'hi ha, i no és susceptible de cap recurs administratiu, sense perjudici de la competència de l'ordre jurisdiccional contenciós administratiu.

3. Les administracions públiques, en declarar la nul·litat d'un acte, poden establir una resolució per la qual es declara aquesta nul·litat, les indemnitzacions que s'han de reconèixer als interessats, si es donen les circumstàncies que preveuen els articles 139.2 i 141.1 d'aquesta llei.

4. Transcorregut el termini per emetre resolució sense que s'hagi dictat resolució, es pot entendre que aquesta és contrària a la revisió de l'acte. L'eficàcia d'aquesta resolució presumpta es regeix pel que disposa l'article 44 d'aquesta llei.

Article 103. *Revisió d'actes anul·lables.*

1. Poden ser anul·lats per l'Administració, a iniciativa pròpia o a sol·licitud de l'interessat, amb el dictamen previ del Consell d'Estat o l'òrgan consultiu de la comunitat autònoma si n'hi ha, els actes declaratius de drets si es donen les circumstàncies següents:

- a) Que aquests actes infringeixen greument normes de rang legal o reglamentari.
- b) Que el procediment de revisió s'inicia abans que passin quatre anys des que es van dictar.

2. En els altres casos, l'anul·lació dels actes declaratius de drets requereix la declaració prèvia de lesivitat per a l'interès públic i la ulterior impugnació davant l'ordre jurisdiccional contenciós administratiu.

3. Si l'acte prové de l'Administració General de l'Estat, la declaració de lesivitat s'ha de fer mitjançant una ordre ministerial del departament autor de l'acte administratiu, o bé mitjançant un acord del Consell de Ministres; si la norma de creació ho determina, la declaració l'han de fer els òrgans als quals correspongui de les entitats de dret públic a què es refereix l'article 2.2 d'aquesta llei.

4. Si l'acte prové de les comunitats autònomes o de l'Administració local, la declaració de lesivitat l'ha d'adoptar l'òrgan de cada Administració competent en la matèria.

5. La declaració de lesivitat s'ha d'adoptar en el termini de quatre anys des que es va dictar l'acte administratiu de referència.

6. Transcorregut el termini per emetre resolució sense que s'hagi dictat resolució, es pot entendre que aquesta és contrària a la revisió de l'acte. L'eficàcia d'aquesta resolució presumpta es regeix pel que disposa l'article 44 d'aquesta llei.

Article 104. *Suspensió.*

Una vegada iniciat el procediment de revisió d'ofici, l'òrgan competent per resoldre pot suspendre l'execució de l'acte, si aquest pot causar perjudicis de reparació impossible o difícil.

Article 105. *Revocació d'actes.*

1. Les administracions públiques poden revocar en qualsevol moment els seus actes, expressos o presumptes, no declaratius de drets i els de gravamen, sempre que aquesta revocació no sigui contrària a l'ordenament jurídic.

2. Les administracions públiques també poden rectificar en qualsevol moment, d'ofici o a instància dels interessats, els errors materials, de fet o aritmètics que hi hagi en els seus actes.

Article 106. *Límits de la revisió.*

Les facultats de revisió no es poden exercir si, per prescripció d'accions, pel temps transcorregut o per altres circumstàncies, el seu exercici és contrari a l'equitat, a la bona fe, al dret dels particulars o a les lleis.

CAPÍTOL II

Recursos administratius

SECCIÓ 1a PRINCIPIS GENERALS

Article 107. *Objecte i classes.*

1. Contra les resolucions que no posen fi a la via administrativa i els actes de tràmit que determinen la impossibilitat de continuar un procediment o produeixen indefensió als interessats, es pot interposar el recurs ordinari a què es refereix la secció 2a d'aquest capítol.

L'oposició a la resta d'actes de tràmit, l'han d'al·legar els interessats, perquè sigui considerada en la resolució que posi fi al procediment, i per a la impugnació d'aquests actes en el recurs administratiu que, si s'escau, s'hi interposi.

2. Les lleis poden substituir el recurs ordinari, en supòsits o àmbits sectorials determinats, i si l'especificitat de la matèria ho justifica, per altres procediments d'impugnació o reclamació, incloent-hi els de conciliació, mediació i arbitratge, davant òrgans col·legiats o comissi-

ons específiques no sotmeses a instruccions jeràrquiques, respecte als principis, les garanties i els terminis que aquesta Llei reconeix als ciutadans i als interessats en tot procediment administratiu. L'aplicació d'aquests procediments en l'àmbit de l'Administració local no pot suposar el desconeixement de les facultats resolutòries que es reconeixen als òrgans representatius electes que estableix la Llei.

3. Contra les disposicions administratives de caràcter general no s'hi pot interposar cap recurs en la via administrativa.

Els recursos contra un acte administratiu que es fonamentin únicament en la il·legalitat d'alguna disposició administrativa de caràcter general es poden interposar directament davant l'òrgan que va dictar la disposició.

4. Les reclamacions econòmicoadministratives s'han d'ajustar als procediments que estableixi la seva legislació específica.

Article 108. *Recurs de revisió.*

Contra les resolucions que posin fi a la via administrativa només és procedent el recurs extraordinari de revisió, si es dóna alguna de les circumstàncies que preveu l'article 118.

Article 109. *Fi de la via administrativa.*

Posen fi a la via administrativa:

- Les resolucions dels recursos ordinaris.
- Les resolucions dels procediments d'impugnació a què es refereix l'article 107.2.
- Les resolucions dels òrgans administratius que no tinguin superior jeràrquic, llevat que una llei estableixi el contrari.
- Les altres resolucions d'òrgans administratius, si una disposició legal o reglamentària ho estableix.

Article 110. *Interposició de recurs.*

1. La interposició del recurs ha d'incloure:

- El nom i els cognoms del recurrent, així com la identificació del mitjà i, si s'escau, del lloc que s'assenyali a l'efecte de les notificacions.
- L'acte que es recorre i la raó de la impugnació.
- El lloc, la data i la identificació personal del recurrent.
- L'òrgan, el centre o la unitat administrativa a què s'adreça.
- Les altres particularitats que exigeixen, si s'escau, les disposicions específiques.

2. L'error en la qualificació del recurs per part del recurrent no és obstacle per a la seva tramitació, sempre que se'n dedueixi el caràcter veritable.

3. La interposició d'un recurs contenciós administratiu contra actes que posen fi a la via administrativa requereix la comunicació prèvia a l'òrgan que va dictar l'acte impugnat.

Article 111. *Suspensió de l'execució.*

1. La interposició de qualsevol recurs, excepte en els casos en què una disposició estableixi el contrari, no suspèn l'execució de l'acte impugnat.

2. No obstant el que disposa l'apartat anterior, l'òrgan que sigui competent per resoldre el recurs, amb la ponderació prèvia, suficientment raonada, entre el perjudici que causaria a l'interès públic o a tercers la suspensió i el perjudici que es causa al recurrent com a conseqüèn-

cia de l'eficàcia immediata de l'acte objecte de recurs, pot suspendre d'ofici o a sol·licitud del recurrent l'execució de l'acte objecte de recurs, si es dóna alguna de les circumstàncies següents:

- Que l'execució pugui causar perjudicis de reparació impossible o difícil.
- Que la impugnació es fonamenti en alguna de les causes de nul·litat de ple dret que preveu l'article 62.1 d'aquesta Llei.

3. En dictar acord de suspensió es poden adoptar les mesures cautelars que siguin necessàries per assegurar la protecció de l'interès públic i l'eficàcia de la resolució impugnada.

4. L'acte impugnat s'entén suspès en la seva execució si, al cap de trenta dies des que la sol·licitud de suspensió ha tingut entrada en l'òrgan competent per prendre la decisió, aquest no ha dictat la resolució expressa, sense necessitat de sol·licitar la certificació que regula l'article 44 d'aquesta Llei.

5. Si el recurs té per objecte la impugnació d'un acte administratiu que afecta una pluralitat indeterminada de persones, la suspensió de la seva eficàcia ha de ser publicada en el diari oficial en què aquell es va inserir.

Article 112. *Audiència dels interessats.*

1. Si s'han de tenir en compte nous fets o documents no recollits en l'expedient originari, s'han de posar de manifest als interessats perquè, en un termini no inferior a deu dies ni superior a quinze, hi formulin les al·legacions i presentin els documents i les justificants que estimin procedents.

No s'han de tenir en compte en la resolució dels recursos, fets, documents o al·legacions del recurrent si, tot i haver-los pogut aportar en el tràmit d'al·legacions, no ho va fer.

2. Si hi ha altres interessats, en tot cas se'ls ha de traslladar el recurs perquè, en el termini abans esmentat, hi al·leguin tot el que estimin procedent.

3. El recurs, els informes i les propostes no tenen el caràcter de documents nous a l'efecte d'aquest article. Tampoc no el tenen els que els interessats hagin aportat a l'expedient abans que es dictés la resolució impugnada.

Article 113. *Resolució.*

1. La resolució del recurs ha d'estimar en tot o en part o ha de desestimar les pretensions que s'hi formulin o n'ha de declarar la inadmissió.

2. Si hi ha vici de forma i no s'estima procedent resoldre sobre el fons, s'ha d'ordenar la retroacció del procediment al moment en què el vici es va cometre, llevat del que disposa l'article 67.

3. L'òrgan que resolgui el recurs ha de decidir totes les qüestions, tant de forma com de fons, que plantegi el procediment, tant si els interessats les han al·legat com si no. En aquest últim cas, se'ls ha d'escoltar prèviament. No obstant això, la resolució ha de ser congruent amb les peticions formulades pel recurrent, sense que en cap cas es pugui agreujar la seva situació inicial.

SECCIÓ 2a RECURS ORDINARI

Article 114. *Objecte i termini.*

1. Les resolucions i els actes a què es refereix l'article 107.1 es poden recórrer davant l'òrgan superior jeràrquic del que els va dictar. A aquest efecte, els tribunals i òrgans de selecció del personal al servei de les administracions

públiques es consideren dependents de l'autoritat que n'hagi nomenat el president.

2. El termini per a la interposició del recurs ordinari és d'un mes. Transcorregut aquest termini sense que s'hagi interposat el recurs, la resolució és ferma a tots els efectes, sense perjudici, si s'escau, de la procedència del recurs extraordinari de revisió.

Article 115. *Motius.*

1. El recurs ordinari es pot fonamentar en qualsevol dels motius de nul·litat o anul·labilitat que preveuen els articles 62 i 63 d'aquesta Llei.

2. Els causants dels vicis i defectes que facin anul·lable l'acte no els poden al·legar.

Article 116. *Interposició.*

1. El recurs es pot interposar davant l'òrgan que va dictar l'acte que s'impugna o davant l'òrgan competent per resoldre'l.

2. Si el recurs s'ha presentat davant l'òrgan que va dictar l'acte impugnat, aquest l'ha de remetre al competent en el termini de deu dies, amb un informe i amb una còpia completa i ordenada de l'expedient.

3. El titular de l'òrgan que va dictar l'acte objecte de recurs és responsable directe del compliment del que preveu el paràgraf anterior.

Article 117. *Resolució presumpta.*

Transcorreguts tres mesos des de la interposició del recurs ordinari sense que es dicti resolució, es pot entendre desestimat, llevat del supòsit que preveu l'article 43.3, b), i queda expedida la via procedent.

SECCIÓ 3a RECURS DE REVISIÓ

Article 118. *Objecte i terminis.*

1. Contra els actes que exhaureixin la via administrativa o contra els quals no s'hagi interposat cap recurs administratiu dins el termini escaient, es pot interposar el recurs extraordinari de revisió davant l'òrgan administratiu que els va dictar, si es dona alguna de les circumstàncies següents:

1r Que en dictar-los s'hagi incorregut en un error de fet, que resulti dels mateixos documents incorporats a l'expedient.

2n Que apareguin o s'aportin documents de valor essencial per a la resolució de l'assumpte que, encara que siguin posteriors, facin palès l'error de la resolució objecte de recurs.

3r Que en la resolució hi hagin influït essencialment documents o testimonis declarats falsos per sentència judicial ferma, anterior o posterior a la resolució.

4a Que la resolució s'hagi dictat com a conseqüència de prevaricació, suborn, violència, maquinació fraudulenta o una altra conducta punible i s'hagi declarat així en virtut d'una sentència judicial ferma.

2. El recurs extraordinari de revisió s'ha d'interposar si es tracta de la causa primera, dins el termini de quatre anys següents a la data de la notificació de la resolució impugnada. En els altres casos, el termini és de tres mesos a comptar del coneixement dels documents o des que la sentència judicial va ser ferma.

3. El que estableix aquest article no perjudica el dret dels interessats de formular la sol·licitud i la instància a

què es refereixen els articles 102 i 105.2 d'aquesta Llei, ni el seu dret que aquestes se substanciïn i es resolguin.

Article 119. *Terminis i resolució.*

1. Són aplicables a la presentació del recurs les disposicions de l'article 116 d'aquesta Llei.

2. L'òrgan al qual correspon conèixer del recurs extraordinari de revisió s'ha de pronunciar no només sobre la procedència del recurs, sinó també, si s'escau, sobre el fons de la qüestió resolta per l'acte objecte de recurs.

3. Transcorregut el termini de tres mesos des de la interposició del recurs extraordinari de revisió sense que es dicti resolució, s'entén desestimat, amb la qual cosa queda expedida la via jurisdiccional contenciosa administrativa.

TÍTOL VIII

De les reclamacions prèvies a l'exercici de les accions civils i laborals

CAPÍTOL I

Disposicions generals

Article 120. *Naturalesa.*

1. La reclamació en la via administrativa és requisit previ a l'exercici d'accions fonamentades en dret privat o laboral contra qualsevol Administració pública, llevat dels supòsits en què aquest requisit estigui exceptuat per una disposició amb rang de llei.

2. Aquesta reclamació s'ha de tramitar i resoldre a través de les normes que conté aquest títol i, a través d'aquelles que, en cada cas, hi siguin aplicables, i si no, les generals d'aquesta Llei.

Article 121. *Efectes.*

1. Si plantejada una reclamació davant les administracions públiques, aquesta no s'ha resolt i no ha transcorregut el termini en què s'ha d'entendre desestimada, no es pot deduir la mateixa pretensió davant la jurisdicció corresponent.

2. Plantejada la reclamació prèvia, s'interrompen els terminis per a l'exercici de les accions judicials, que s'han de tornar a comptar a partir de la data en què s'hagi practicat la notificació expressa de la resolució o, si s'escau, des que s'entengui desestimada pel transcurs del termini.

CAPÍTOL II

Reclamació prèvia a la via judicial civil

Article 122. *Iniciació.*

1. La reclamació s'ha d'adreçar a l'òrgan competent de l'Administració pública de què es tracti.

2. A l'Administració General de l'Estat s'ha de plantejar davant el ministre del departament que sigui competent per raó de la matèria objecte de la reclamació. Les reclamacions es poden presentar en qualsevol dels llocs que preveu aquesta Llei per a la presentació d'escrits o sol·licituds.

Article 123. *Instrucció.*

1. L'òrgan davant el qual s'hagi presentat la reclamació, l'ha de remetre en el termini de cinc dies a l'òrgan

competent juntament amb tots els antecedents de l'assumpte.

2. L'òrgan competent per emetre resolució pot ordenar que es completi l'expedient amb els antecedents, els informes, els documents i les dades que siguin necessaris.

Article 124. *Resolució.*

1. Una vegada el ministre o l'òrgan competent hagin resolt la reclamació, s'ha de notificar a l'interessat.

2. Si l'Administració no notifica la seva decisió dins el termini de tres mesos, l'interessat pot considerar desestimada la seva reclamació a l'efecte de formular la demanda judicial corresponent.

CAPÍTOL III

Reclamació prèvia a la via judicial laboral

Article 125. *Tramitació.*

1. La reclamació s'ha d'adreçar al cap administratiu o director de l'establiment o organisme en què el treballador presti els seus serveis.

2. Transcorregut un mes sense que hagi estat notificada cap resolució, el treballador pot considerar desestimada la reclamació a l'efecte de l'acció judicial laboral.

Article 126. *Reclamacions del personal civil no funcionari de l'Administració militar.*

Les reclamacions que formulí el personal civil no funcionari al servei de l'Administració militar es regeixen per les seves disposicions específiques.

TÍTOL IX

De la potestat sancionadora

CAPÍTOL I

Principis de la potestat sancionadora

Article 127. *Principi de legalitat.*

1. La potestat sancionadora de les administracions públiques, reconeguda per la Constitució, s'ha d'exercir si ha estat expressament atribuïda per una norma amb rang de llei, amb aplicació del procediment que es preveu per al seu exercici i d'acord amb el que estableix aquest títol.

2. L'exercici de la potestat sancionadora correspon als òrgans administratius que la tinguin atribuïda expressament, per disposició de rang legal o reglamentari, sense que es pugui delegar en un òrgan diferent.

3. Les disposicions d'aquest títol no són aplicables a l'exercici per les administracions públiques de la seva potestat disciplinària respecte al personal al seu servei i als qui hi estiguin vinculats per una relació contractual.

Article 128. *Irretroactivitat.*

1. Són aplicables les disposicions sancionadores vigents en el moment que es produeixen els fets que constitueixen infracció administrativa.

2. Les disposicions sancionadores tenen efecte retroactiu mentre afavoreixen el presumpte infractor.

Article 129. *Principi de tipicitat.*

1. Només constitueixen infraccions administratives les vulneracions de l'ordenament jurídic que preveu com a tals infraccions una llei.

Les infraccions administratives, la llei les classifica en lleus, greus i molt greus.

2. Unicament es poden imposar sancions per la comissió d'infraccions administratives que, en tot cas, han d'estar delimitades per la llei.

3. Les disposicions reglamentàries de desplegament poden introduir especificacions o graduacions al quadre de les infraccions o sancions que s'estableixen legalment que, sense constituir noves infraccions o sancions, ni alterar la naturalesa o els límits de les que la llei considera, contribueixin a la identificació més correcta de les conductes o a la determinació més precisa de les sancions corresponents.

4. Les normes definidores d'infraccions i sancions no són susceptibles d'aplicació analògica.

Article 130. *Responsabilitat.*

1. Només poden ser sancionades per fets constitutius d'infracció administrativa les persones físiques i jurídiques que en siguin responsables fins i tot a títol de simple inobservança.

2. Les responsabilitats administratives que derivin del procediment sancionador són compatibles amb l'exigència que l'infractor reposti la situació alterada al seu estat originari, així com amb la indemnització pels danys i perjudicis causats que pot determinar l'òrgan competent; en aquest cas, s'ha de comunicar a l'infractor perquè ho satisfaci en el termini que es determini a aquest efecte, i si no ho fa, queda expedida la via judicial corresponent.

3. Si el compliment de les obligacions que preveu una disposició legal correspon a diverses persones conjuntament, han de respondre de manera solidària de les infraccions que, si s'escau, es cometin i de les sancions que s'imposin.

Són responsables subsidiaris o solidaris per l'incompliment de les obligacions que imposa la llei que compartin el deure de prevenir la infracció administrativa comesa per altres, les persones físiques i jurídiques sobre les quals recaigui aquest deure, si ho determinen les lleis reguladores dels diferents règims sancionadors.

Article 131. *Principi de proporcionalitat.*

1. Les sancions administratives, de naturalesa pecuniària o no, en cap cas no poden implicar, directament o subsidiàriament, privació de llibertat.

2. L'establiment de sancions pecuniàries ha de preveure que la comissió de les infraccions tipificades no resulti més beneficiosa per a l'infractor que el compliment de les normes infringides.

3. En la determinació normativa del règim sancionador, així com en la imposició de sancions per les administracions públiques, s'ha de mantenir l'adequació adient entre la gravetat del fet constitutiu de la infracció i la sanció aplicada; s'han de considerar especialment els criteris següents per a la graduació de la sanció a aplicar:

a) L'existència d'intencionalitat o reiteració.

b) La naturalesa dels perjudicis causats.

c) La reincidència, per comissió dins el termini d'un any de més d'una infracció de la mateixa naturalesa si ha estat declarat per resolució ferma.

Article 132. *Prescripció.*

1. Les infraccions i sancions prescriuen segons el que disposen les lleis que les estableixen. Si aquestes no fixen terminis de prescripció, les infraccions molt greus prescriuen al cap de tres anys, les greus al cap de dos anys i les lleus al cap de sis mesos; les sancions imposades per faltes molt greus prescriuen al cap de tres anys, les imposades per faltes greus al cap de dos anys i les imposades per faltes lleus al cap d'un any.

2. El termini de prescripció de les infraccions es comença a comptar des del dia en què la infracció s'ha comès.

Interromp la prescripció la iniciació, amb coneixement de l'interessat, del procediment sancionador, i el termini de prescripció s'ha de reprendre si l'expedient sancionador està paralitzat durant més d'un mes per una causa no imputable al presumpte responsable.

3. El termini de prescripció de les sancions es comença a comptar des de l'endemà del dia en què adquireix fermesa la resolució per la qual s'imposa la sanció.

Interromp la prescripció la iniciació, amb coneixement de l'interessat, del procediment d'execució, i torna a transcorrer el termini si aquell està paralitzat durant més d'un mes per una causa no imputable a l'infractor.

Article 133. *Concurrencia de sanciones.*

No es poden sancionar els fets que hagin estat sancionats penalment o administrativament, en els casos en què s'aprecii identitat del subjecte, fet i fonament.

CAPÍTOL II

Principis del procediment sancionador

Article 134. *Garantia de procediment.*

1. L'exercici de la potestat sancionadora requereix procediment establert legalment o reglamentàriament.

2. Els procediments que regulin l'exercici de la potestat sancionadora han d'establir la separació adient entre la fase instructora i la sancionadora, i s'han d'encarregar a òrgans diferents.

3. En cap cas no es pot imposar una sanció sense que s'hagi tramitat el procediment necessari.

Article 135. *Drets del presumpte responsable.*

Els procediments sancionadors han de garantir al presumpte responsable els drets següents:

Ser notificat dels fets que se li imputin, de les infraccions que aquests fets puguin constituir i de les sancions que, si s'escau, se li poden imposar, així com de la identitat de l'instructor, de l'autoritat competent per imposar la sanció i de la norma que atribueix aquesta competència.

Formular al·legacions i utilitzar els mitjans de defensa que admet l'ordenament jurídic i que siguin procedents.

Els altres drets que reconeix l'article 35 d'aquesta Llei.

Article 136. *Mesures de caràcter provisional.*

Si està previst a les normes que regulen els procediments sancionadors, es pot procedir mitjançant acord motivat a adoptar mesures de caràcter provisional que assegurin l'eficàcia de la resolució final que es pugui dictar.

Article 137. *Presumpció d'innocència.*

1. Els procediments sancionadors han de respectar la presumpció de no-existència de responsabilitat administrativa mentre no es demostrï el contrari.

2. Els fets declarats provats per resolucions judicials penals ferts vinculen les administracions públiques respecte als procediments sancionadors que substancien.

3. Els fets constatats per funcionaris als quals es reconeix la condició d'autoritat, i que es formalitzen en un document públic que observa els requisits legals pertinents, tenen valor probatori sense perjudici de les proves que els mateixos administrats puguin assenyalar o aportar en defensa dels drets o interessos respectius.

4. S'han de practicar d'ofici o admetre's a proposta del presumpte responsable totes les proves que siguin adequades per a la determinació de fets i possibles responsabilitats.

Només es poden declarar improcedents les proves que, per la seva relació amb els fets, no puguin alterar la resolució final a favor del presumpte responsable.

Article 138. *Resolució.*

1. La resolució que posi fi al procediment ha de ser motivada i ha de resoldre totes les qüestions que plantegi l'expedient.

2. En la resolució no es poden acceptar fets diferents dels determinats en el curs del procediment, amb independència de la diferent valoració jurídica.

3. La resolució és executiva si posa fi a la via administrativa.

En la resolució s'han d'adoptar, si s'escau, les disposicions cautelars necessàries per garantir-ne l'eficàcia mentre no sigui executiva.

TÍTOL X

De la responsabilitat de les administracions públiques i de les seves autoritats i altre personal al seu servei

CAPÍTOL I

Responsabilitat patrimonial de l'Administració pública

Article 139. *Principis de la responsabilitat.*

1. Els particulars tenen dret de ser indemnitzats per les administracions públiques corresponents de tota lesió que pateixin en qualsevol dels seus béns i drets, llevat dels casos de força major, sempre que la lesió sigui conseqüència del funcionament normal o anormal dels serveis públics.

2. En tot cas, el dany al·legat ha de ser efectiu, avaluable econòmicament i individualitzat respecte a una persona o un grup de persones.

3. Les administracions públiques han d'indemnitzar els particulars per l'aplicació d'actes legislatius de naturalesa no expropiatòria de drets i que aquests no tinguin el deure jurídic de suportar, si s'estableix als mateixos actes legislatius i en els termes que especifiquin aquests actes.

4. La responsabilitat patrimonial de l'Estat pel funcionament de l'Administració de justícia es regeix per la Llei orgànica del poder judicial.

Article 140. *Responsabilitat concurrent de les administracions públiques.*

Quant de la gestió que dimani de fórmules col·legiades d'actuació entre diverses administracions públiques en derivi responsabilitat en els termes que preveu aquesta Llei, les administracions interventores n'han de respondre de manera solidària.

Article 141. *Indemnització.*

1. Només són indemnitzables les lesions produïdes al particular provinents de danys que aquest no té el deure jurídic de suportar d'acord amb la llei.

2. La indemnització s'ha de calcular d'acord amb els criteris de valoració que estableix la legislació d'expropiació forçosa, la legislació fiscal i altres normes aplicables, i s'han de ponderar, si s'escau, les valoracions que predominin en el mercat.

3. La quantia de la indemnització s'ha de calcular amb referència al dia en què la lesió es va produir efectivament, sense perjudici del que disposa, respecte als interessos de demora, la Llei general pressupostària.

4. La indemnització procedent es pot substituir per una compensació en espècie o pot ser abonada mitjançant pagaments periòdics, si resulta més adequat per aconseguir la reparació deguda i convé a l'interès públic, sempre que hi hagi acord amb l'interessat.

Article 142. *Procediments de responsabilitat patrimonial.*

1. Els procediments de responsabilitat patrimonial de les administracions públiques s'inicien d'ofici o per reclamació dels interessats.

2. Els procediments de responsabilitat patrimonial, els resolen el ministre respectiu, el Consell de Ministres si una llei ho disposa o els òrgans corresponents de les comunitats autònomes o de les entitats que integren l'Administració local. Si la norma de creació ho determina, la reclamació l'han de resoldre els òrgans als quals correspongui de les entitats de dret públic a què es refereix l'article 2.2 d'aquesta Llei.

3. Per a la determinació de la responsabilitat patrimonial, s'ha d'establir reglamentàriament un procediment general amb inclusió d'un procediment abreujat per als supòsits en què es donin les condicions que preveu l'article 143 d'aquesta Llei.

4. L'anul·lació en la via administrativa o per l'ordre jurisdiccional contenciós administratiu dels actes o les disposicions administratives no pressuposa dret a la indemnització, però si la resolució o disposició impugnada ho és per raó del seu fons o la seva forma, el dret de reclamar prescriu al cap d'un any d'haver-se dictat la sentència definitiva, i no hi és aplicable el que disposa el punt 5.

5. En tot cas, el dret de reclamar prescriu al cap d'un any d'haver-se produït el fet o l'acte que motiva la indemnització o de manifestar-se l'efecte lesiu. En cas de danys a les persones, de caràcter físic o psíquic, el termini es comença a computar des de la curació o la determinació de l'abast de les seqüeles.

6. La resolució administrativa dels procediments de responsabilitat patrimonial, sigui quin sigui el tipus de relació, pública o privada, de què derivi, posa fi a la via administrativa.

7. Si no es dicta resolució expressa, la sol·licitud d'indemnització es pot entendre desestimada.

Article 143. *Procediment abreujat.*

1. Iniciat el procediment general, si són inequívocs la relació de causalitat entre el funcionament del servei públic i la lesió, així com la valoració del dany i el càlcul de la quantia de la indemnització, l'òrgan competent pot acordar la substanciació d'un procediment abreujat, a fi de reconèixer el dret a la indemnització en el termini de trenta dies.

2. En tot cas, els òrgans competents poden acordar o proposar que se segueixi el procediment general.

3. Si no es dicta resolució expressa, la sol·licitud d'indemnització es pot entendre desestimada.

Article 144. *Responsabilitat de dret privat.*

Quan les administracions públiques actuïn en relacions de dret privat, han de respondre directament dels danys i perjudicis que causi el personal que estigui al seu servei; l'actuació d'aquest personal es considera actes propis de l'Administració al servei de la qual estigui. La responsabilitat s'exigeix d'acord amb el que preveuen els articles 142 i 143, segons escaigui.

CAPÍTOL II

Responsabilitat de les autoritats i el personal al servei de les administracions públiques

Article 145. *Exigència de la responsabilitat patrimonial de les autoritats i el personal al servei de les administracions públiques.*

1. Per fer efectiva la responsabilitat patrimonial a què es refereix el capítol I d'aquest títol, els particulars han d'exigir directament a l'Administració pública corresponent les indemnitzacions pels danys i perjudicis que causin les autoritats i el personal al seu servei.

2. L'Administració corresponent, si ha indemnitzat directament els lesionats, pot exigir a les seves autoritats i altre personal al seu servei la responsabilitat en què hagin incorregut per dol, culpa o negligència greu, amb la instrucció prèvia del procediment que s'estableixi reglamentàriament.

Per a l'exigència d'aquesta responsabilitat s'han de ponderar, entre d'altres, els criteris següents: el resultat perjudicial produït, l'existència d'intencionalitat o no, la responsabilitat professional del personal al servei de les administracions públiques i la seva relació amb la producció del resultat perjudicial.

3. Així mateix, l'Administració pot instruir el mateix procediment a les autoritats i altre personal al seu servei pels danys o perjudicis que hagin causat en els seus béns o drets si hi han concorregut dol, culpa o negligència greu.

En aquest supòsit, els criteris de ponderació aplicables són els que preveu el punt 2.

4. La resolució declaratòria de responsabilitat posa fi a la via administrativa.

5. El que disposen els paràgrafs anteriors s'entén sense perjudici de passar, si és procedent, el tant de la culpa als tribunals competents.

Article 146. *Responsabilitat civil i penal.*

1. La responsabilitat civil i penal del personal al servei de les administracions públiques s'exigeix d'acord amb el que preveu la legislació corresponent.

2. L'exigència de responsabilitat penal del personal al servei de les administracions públiques no suspèn els procediments de reconeixement de responsabilitat patrimonial que s'instrueixin ni interromp el termini de prescripció per iniciar-los, llevat que la determinació dels fets en l'ordre jurisdiccional penal sigui necessària per fixar la responsabilitat patrimonial.

Disposició addicional primera. *Òrgans col·legiats de govern.*

Les disposicions del capítol II del títol II d'aquesta Llei no són aplicables al ple i, si s'escau, a la comissió de govern de les entitats locals, als òrgans col·legiats del Govern de la Nació i als òrgans de govern de les comunitats autònomes.

Disposició addicional segona. *Informatització de registres.*

La incorporació a suport informàtic dels registres a què es refereix l'article 38 d'aquesta Llei ha de ser efectiva en la forma i els terminis que determinin el Govern, els òrgans de govern de les comunitats autònomes i les entitats que integren l'Administració local, en funció del grau de desenvolupament dels mitjans tècnics de què disposin.

Disposició addicional tercera. *Adequació de procediments.*

De manera reglamentària, en el termini de sis mesos a partir de l'entrada en vigor d'aquesta Llei s'ha de portar a efecte l'adequació de les normes reguladores dels diferents procediments administratius, sigui quin sigui el seu rang, amb menció específica dels efectes estimatoris o desestimatoris que produeixi la falta de resolució expressa.

Disposició addicional quarta. *Taxes del procediment.*

Les taxes que generin les actuacions del procediment administratiu s'han d'exigir d'acord amb el que disposi la norma que les reguli.

Disposició addicional cinquena. *Procediments administratius en matèria tributària.*

1. Els procediments administratius en matèria tributària i, en particular, els procediments de gestió, liquidació, comprovació, investigació i recaptació dels diferents tributs es regeixen per la seva normativa específica i, subsidiàriament, per les disposicions d'aquesta Llei.

2. La revisió d'actes en la via administrativa en matèria tributària s'ha d'ajustar al que disposen els articles 153 a 171 de la Llei general tributària i les disposicions dictades en el seu desplegament i la seva aplicació.

Disposició addicional sisena. *Actes de Seguretat Social i desocupació.*

1. La impugnació dels actes de la Seguretat Social i desocupació, en els termes que preveu l'article 2n del text articulat de la Llei de procediment laboral, aprovat pel Reial decret legislatiu 521/1990, de 27 d'abril, així com la seva revisió d'ofici, es regeixen pel que disposa la Llei esmentada.

2. Els actes de gestió recaptadora de la Seguretat Social es regeixen pel que disposa la seva normativa específica.

Disposició addicional setena. *Procediment administratiu sancionador per infraccions en l'ordre social i per a l'extensió d'actes de liquidació de quotes de la Seguretat Social.*

Els procediments administratius per a la imposició de sancions per infraccions en l'ordre social i per a l'extensió d'actes de liquidació de quotes de la Seguretat Social es regeixen per la seva normativa específica i, subsidiàriament, per les disposicions d'aquesta Llei.

Disposició addicional vuitena. *Procediments disciplinaris.*

Els procediments d'exercici de la potestat disciplinària de les administracions públiques respecte al personal al seu servei i dels qui hi estiguin vinculats per una relació contractual es regeixen per la seva normativa específica i no els és aplicable aquesta Llei.

Disposició addicional novena.

En l'àmbit de l'Administració General de l'Estat, d'acord amb el que disposa l'apartat c) de l'article 109, posen fi a la via administrativa els actes i les resolucions següents:

a) Els adoptats pel Consell de Ministres i les seves comissions delegades.

b) Els adoptats pels ministres en l'exercici de les competències que tenen atribuïdes els departaments dels quals són titulars.

c) Els adoptats per subsecretaris i directors generals en matèria de personal.

Disposició addicional desena.

L'article 37.1 de la Llei reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa, de 27 de desembre de 1956, queda redactat de la manera següent:

«El recurs contenciós administratiu és admissible en relació amb les disposicions i els actes de l'Administració que hagin posat fi a la via administrativa, d'acord amb el que preveu la Llei de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.»

Disposició addicional onzena.

S'afegeix un apartat f) a l'article 57.2 de la Llei reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa de 27 de desembre de 1956:

«f) Acreditació d'haver efectuat a l'òrgan administratiu autor de l'acte impugnat, amb caràcter previ, la comunicació a què es refereix l'article 110.3 de la Llei de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.»

Disposició transitòria primera. *Corporacions de dret públic.*

Les corporacions de dret públic representatives d'interessos econòmics i professionals han d'ajustar la seva actuació a la seva legislació específica. Mentre no es completi aquesta legislació, els són aplicables les prescripcions d'aquesta Llei en el que sigui procedent.

Disposició transitòria segona. *Règim transitori dels procediments.*

1. Als procediments iniciats abans de l'entrada en vigor d'aquesta Llei no els és aplicable aquesta Llei, i es regeixen per la normativa anterior.

2. Els procediments iniciats durant el termini d'adequació que es considera a la disposició addicional tercera es regeixen pel que disposa la normativa anterior que els sigui aplicable, llevat que amb anterioritat a l'expiració d'aquest termini hagi entrat en vigor la normativa d'adequació corresponent; en aquest cas, els procediments iniciats amb posterioritat a la seva entrada en vigor, els regula la normativa esmentada.

3. Als procediments iniciats amb posterioritat al termini de sis mesos a què es refereix la disposició addicional tercera els és aplicable, en tot cas, el que disposa aquesta Llei.

Disposició derogatòria.

1. Queden derogades totes les normes del mateix rang o inferior en els aspectes que contradiguin el que disposa aquesta Llei o s'hi oposin.

2. Queden derogades expressament les disposicions següents:

a) De la Llei de règim jurídic de l'Administració de l'Estat, de 26 de juliol de 1957: els punts 3 i 5 de l'article 22, els articles 29, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42 i 43.

b) De la Llei de procediment administratiu, de 17 de juliol de 1958: el títol preliminar, els capítols primer, segon i quart del títol primer, el títol segon, els articles 29 i 30, l'article 34, en els seus punts 2 i 3, l'article 35, els capítols segon, tercer, quart i cinquè del títol tercer, el títol quart, el títol cinquè i els capítols segon i tercer del títol sisè.

c) De la Llei reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa, de 27 de desembre de 1956: els articles 52, 53, 54 i 55.

3. Es declaren expressament en vigor les normes, sigui quin sigui el seu rang, que regulin procediments de les administracions públiques en els aspectes que no contradiguin el que disposa aquesta Llei o s'hi oposin.

4. Les referències que contenen normes vigents a les disposicions que es deroguen expressament s'han d'entendre efectuades a les disposicions d'aquesta Llei que regulen la mateixa matèria que aquelles.

Disposició final. *Desplegament i entrada en vigor de la Llei.*

S'autoritza el Consell de Ministres a dictar totes les disposicions d'aplicació i desplegament d'aquesta Llei que siguin necessàries i, en particular, per a les que es

refereixin a l'efectivitat material i temporal del dret que reconeix l'article 35, f).

Aquesta Llei entra en vigor al cap de tres mesos de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Per tant,

Mano a tots els espanyols, particulars i autoritats, que compleixin aquesta Llei i que la facin complir.

Madrid, 26 de novembre de 1992.

JUAN CARLOS R.

El president del Govern,
FELIPE GONZÁLEZ MÁRQUEZ

(Aquesta Llei s'inclou tenint en compte la correcció d'errades publicada en el BOE núm. 311, de 28 de desembre de 1992)